

Porez na dohodak u Republici Hrvatskoj

Joha, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:454257>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-05**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

**VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA**

Ivana Joha

POREZ NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2015.

Ivana Joha

POREZ NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ

ZAVRŠNI RAD

Kolegij: Poslovne financije

Mentor: Lahorka Halmi, dipl.oec.,predavač;

Matični broj studenta:0618610161

Karlovac, 2015.

ZAHVALA

Zahvaljujem se svim kolegama, prijateljima, profesorima i asistentima Poslovnog odjela Veleučilišta u Karlovcu bez kojih studiranje ne bi bilo toliko zanimljivo i zabavno.

Zahvalu upućujem i komentorici Nikolini Vojak, spec.oec na strpljenju i stručnom vodstvu prilikom izrade završnog rada, te svome mentoru mr. sc. Željku Martiškoviću koji je materiju iz kolegija Poslovnih financija svojim načinom izlaganja učinio interesantnom i lako pamtljivom, posebno mi je interesantna povezanost teorije i prakse koju ovaj profesor posebno naglašava.

Posebno se zahvaljujem svom suprugu i djeci na razumjevanju, podršci i bezuvjetnoj ljubavi.

SAŽETAK

Pojam poreza kao povijesne kategorije uvijetovan je ekonomskim, političkim, socijalnim, ali i brojnim drugim prilikama. Porez je oblik prisilnog davanja koji nameće država, nije namijenski usmjeren i nema izravnu protučinidbu.

Porez na dohodak javlja se u vrijeme rastuće industrijalizacije, kada sve više ljudi ostvaruje dohodak čime se otvara mogućnost uvođenja dohotka kao novog predmeta oporezivanja. S obzirom na svoju slojevitost i tehniku ubiranja, porezni je oblik koji ulazi u krug najsloženijih poreznih oblika. Bitan preduvjet njegova uspješnog ubiranja je razvijeno gospodarstvo s visokom zaposlenošću, kvalitetno ustrojene računovodstvene i porezne službe te izražena spremnost poreznih obveznika na suradnju s poreznom vlašću.

Ključne riječi: porez, dohodak, porez na dohodak, porezni obveznik

SUMMARY

The notion of tax as a historical category is influenced by economic, political, social, but also on many other occasions. The tax is a form of giving that forcefully imposed by the state, not dedicatedly glare and no direct counteraction.

Income tax arises at the time of growing industrialization, when more and more people realize income which opens the possibility of introducing income as a new subject of taxation. Given its stratification and levying techniques, the tax is a form which belongs to the most complicated tax forms. An essential precondition for its successful collection is a developed economy with high employment, high-quality accounting and taxation services and willingness of taxpayers to cooperate with the tax authorities.

Key words: personal income tax, sources of income

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja.....	1
1.3. Sadržaj i struktura rada.....	1
2. TEMELJNE ODREDNICE POREZA.....	2
2.1. Razvoj poreza.....	4
2.2. Razvoj poreznih oblika.....	4
2.3. Moderni porezni ustav.....	6
3. POREZ NA DOHODAK.....	10
3.1. Pojam dohotka.....	10
3.2. Karakteristike poreza na dohodak.....	13
3.3. Osnovni oblici poreza na dohodak.....	15
3.4. Porezni obveznik.....	19
3.5. Izvori dohotka.....	20
4. TEMELJNE ODREDNICE POREZA NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ RELEVANTNE ZA OPOREZIVANJE PLAĆA.....	25
4.1. Definicija dohotka prema Zakonu Republike Hrvatske.....	25
4.2. Porezna osnovica.....	26
4.3. Osobni odbitak.....	27
4.4. Prirez.....	28
4.5. Stope poreza na dohodak.....	28
4.6. Obračun plaće radnika samca u periodu od 2012.g.-2015.g.....	32
4.7. Evidencije za dohodak od nesamostalnog rada.....	37
4.8. Obveze poslodavaca i isplatitelja primitaka.....	39

4.9. Obveze poreznih obveznika.....	40
5. ZAKLJUČAK.....	41
LITERATURA.....	43
POPIS TABLICA I SHEMA.....	44

1. UVOD

1.1.Predmet i cilj rada

Porez na dohodak jedan je od najvažnijih izvora poreznih prihoda svake suvremene države, a shodno tome postoji potreba za analizom oporezivanja dohotka i analizom ukupnog poreznog opterećenja plaća, kako bi se utvrdilo na koji način i u kolikoj mjeri tereti porezne obveznike.

Problem istraživanja jest utjecaj poreza na dohodak na plaću pojedinca, zaposlenika na temelju primjera plaće zaposlenika. Uspoređivati će se kako se kroz zadnje tri godine oporezivala plaća zaposlenika te kolika je razlika u rasponu vrijednosti tijekom promatranih godina te koji su pozitivni i negativni učinci na plaću u tom razdoblju.

1.2.Izvori podataka i metode prikupljanja

U izradi rada korišteni su brojni zakonski propisi i podzakonski akti koji uređuju ovu materiju kao što su Zakon o porezu na dohodak, Pravilnik o porezu na dohodak, Opći porezni zakon. Također su korištene stručne literature o porezima, članci, mrežne stranice Porezne uprave te statistički podaci i primjeri koji su bili na raspolaganju.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Sadržaj i struktura rada koncipirana je na način da se u prvom dijelu završnog rada detaljnije posvećuje pažnja pojmovnom određivanju poreza te porezu na dohodak.

U drugom dijelu završnog rada objašnjen je razvoj i nastanak poreza i poreznih oblika, detaljno se obrađuje pojam poreza na dohodak, njegov pojam, karakteristike, oblici te izvori.

U trećem dijelu završnog rada provedena je empirijska analiza za razdoblje od 2010. do 2015. godine gdje se analizira prosječno i efektivno porezno opterećenje prema izvorima dohotka te testira učinkovitost promjena kod poreza na dohodak kao i integriranost pojedinih izvora dohotka u sustav poreza na dohodak.

2. TEMELJNE ODREDNICE POREZA

2.1. Razvoj poreza

Država svoje prihode stječe u obliku: poreza, doprinosa, carina, taksi (pristojbi), naknada i javnog duga. Naime sve su to tekući i redoviti prihodi države osim javnog duga koji je istovremeno i tekući i izvanredni prihod. Najvažniji prihod svake države su upravo porezi. Stoga se s pravom kaže da nema države bez poreza, niti poreza bez države. Dakle porez je po vremenu i cilju vezan za ustrojstvo države. U nastavku je prikazano nekoliko definicija poreza. Porezi su bitno usmjeravali cjelokupnu civilizaciju. Uz njih se vezuju brojne pozitivne i negativne pojave u povijesti: emigracije i imigracije, sukobi manjeg i većeg intenziteta, ratovi, pojave i pad carstava i država, ili pak nastanak republika i parlamenata.

Porezi su najznačajniji instrumenti prikupljanja prihoda u svakoj državi.¹ Porezi su oblik prisilnog davanja koji nameće država, koji nije namjenski usmjeren i koji nema izravnu protučinidbu.² Porezi su obvezna davanja koja bez izravne i trenutačne protuusluge država uzima od osoba i poduzeća da bi pomoću prikupljenog novca financirala javne rashode.³ Porez je opće bespovratno, prinudno, bez direktne protuusluge i razmjerne koristi davanje fizičkih i pravnih osoba državi u novcu, utvrđeno prema poreznoj snazi poreznog obveznika, a u cilju pokrivanja izdataka za opće društvene aktivnosti države i utjecanja na ostvarivanje ekonomskih, socijalnih, političkih i brojnih drugih ciljeva.⁴

Povijesni izvori o porezu sežu u daleku prošlost. Naime njegovi počeci datiraju još iz plemenskih zajednica kada su se zbog zajedničkih potreba davala prava na udio u plijenu plemena. Porezi se rađaju iz davanja, bilo prisilnog (uzimanje) ili dobrovoljnog za potrebe zajednice. Porezi su se u državama starog vijeka kao što su Egipat ili Babilon ubirali najvećim dijelom u naturi i bili su najvažniji segment među državnim prihodima potrebnim za održavanje dvora, građenje npr. piramida ili za vođenje ratova, odnosno za pokrivanje ratnih troškova, a poslije su korišteni i za druge svrhe ovisno o razvoju pojedinih državnih funkcija. U prošlosti su porezi također bili usko vezani i uz religiju, tj. uz svećenike, naime u staroj Grčkoj davanja su se ubirala u nekim iznimnim situacijama kao što su praznici, vjerski obredi i sl.

¹ Jelčić, Ba: Javne financije, RRIFPlus, Zagreb, 2001., str.33.

² Jurković,P: Javne financije, Masmedia, Zagreb, 2002., str.125.

³ Porezni obveznik, www.porezniobveznik.net, (13.04.2015.)

⁴ Seftić, N., Čolaković, E., Parać, B., Blažević, B., Milohnić, I. : Financije za poduzetnike i menadžere nefinancijaše, M.E.P. Consulting, Rijeka- Zagreb, 2003., str. 177

Inače, bogati građani su dobrovoljno davali u riznicu jer su se takva davanja smatrala čašću. Međutim, robovi i narodi pokoreni u osvajačkim ratovima bili su dužni prisilno plaćati poreze. Tako je stara Grčka u 4. i 5. stoljeću prije Krista imala već vrlo razvijen porezni sustav.

Razvoj poreza nadzire se i u starom Rimu gdje su davanja postala značajna pojavom novca (prijelaz s robne razmjene na robno-novčanu). Tako se ističu različite vrste carina i pristojbi, ali i osobni porezi te porezi na imovinu. No, takve vrste davanja su bile nametnute pokorenim narodima i državama dok je oporezivanje rimskih građana bilo vrlo slabo razvijeno.⁵ Političke i ekonomske prilike rezultirale su sve većim potrebama carstva tako da prikupljeni javni prihodi nisu bili dovoljni za njihovo podmirenje. U traženju novih načina prikupljanja prihoda ukinute su i privilegije rimskim građanima pa su tako i oni postali porezni obveznici. Uz porez na promet, carine, porez na potrošnju uvodi se još i porez na imovinu (osobito vezan uz zemlju) te osobni porezi.

Međutim tijekom povijesti je postojao i jak otpor za uvođenjem stalnih poreza kao izvora javnih prihoda. Tek u kapitalizmu mjesto i uloga poreza dobiva na značenju, upravo zbog činjenice da kapitalistička država ima određenu ulogu i funkcije koje zahtijevaju dodatna financijska sredstva koja se mogu nametnuti jedino oporezivanjem. Po prvi put u 19. stoljeću sve veća pažnja se poklanja neposrednim porezima, ali i posrednim porezima tzv. akcizama i oni kao takvi postaju vrlo značajni javni prihodi poreznih sustava mnogih zemalja.

⁵ Jelčić, Ba: Javne financije, RRiFPlus, Zagreb, 2001., str.34.

2.2. Razvoj poreznih oblika

O razvoju poreznih oblika može se govoriti tek u 20. stoljeću kada je gospodarski razvitak i razvoj kapitalizma doveo do stvaranja novih struktura oporezivanja u kojem najveću zastupljenost ima porez na dohodak, porez na dobit te porez na promet (porez na dodanu vrijednost i posebni porezi na potrošnju).

Porez na dohodak nema dugu povijest, već je relativno novi porezni oblik, razvio se u Engleskoj krajem 18. stoljeća, za potrebe financiranja rata protiv Napoleona.⁶ Nakon rata i pobjede protiv Napoleona, porez na dohodak nakratko se prestaje ubirati u engleskom poreznom sustavu, da bi se sredinom 19. stoljeća ponovo počeo ubirati za potrebe financiranja javnih rashoda jer su se znatno smanjili prihodi od carina zbog prelaska na slobodnu trgovinu. Porez na dohodak u Engleskoj je poslužio kao inspiracija drugim europskim zemljama u uvođenju poreza na dohodak u svoje porezne sustave.⁷ Zakonom iz 1920. godine počeo se ubirati porez na dohodak na području čitave Njemačke. Već tada se pronalaze razlike između engleskog i njemačkog poreza na dohodak. Engleski porezni sustav primjenjivao je analitički porez na dohodak jer je bio podijeljen na pet poreza, a njemački porezni sustav se koncentrirao na sintetički porez na dohodak. Porez na dohodak u švicarskom poreznom sustavu se pojavljuje tijekom 19. stoljeća samo na razini pojedinih kantona da bi tek 1940. godine bio uveden na razini saveza tj. cjelokupne Švicarske. U Sjedinjenim Američkim Državama također se prvi put uvodi porez na dohodak za vrijeme građanskog rata u 19. stoljeću kao značajni izvor financiranja troškova tog rata. Međutim, nakon završetka rata on se prestaje ubirati te se uz mnoge pokušaje ponovnog uvođenja poreza na dohodak, Kongres konačno uspio izboriti za ubiranje istog od 1913. godine.

Austrijski porezni sustav od 1898. godine uključivao je i porez na dohodak.⁸ Austrijski porezni sustav primjenjivao se i na područje Hrvatske, točnije samo u Dalmaciji. Mađarski porezni sustav primjenjivao se u ostalim dijelovima Hrvatske od 1915. godine. Tada se u mađarskom poreznom sustavu počinje ubirati porez na dohodak (dohodarina). Kasnije u Jugoslaviji, porez na dohodak se tek uvodi 1959. godine kao porez iz ukupnog prihoda građana (po uzoru na Englesku uspostavlja se cedula oporezivanje dohotka). Javlja se kao dopunski porez. Tek od 1. siječnja 1994. godine primjenjuje se sintetički (jedinstveni) porez na dohodak.

⁶ Jelčić, Ba: Javne financije, RRIFPlus, Zagreb, 2001., str.222.

⁷ Ibid., str.223.

⁸ Ibid., str.225.

U odnosu na ostale europske zemlje, Francuska je porez na dohodak uvela tek 1914. godine i tada se prvi put porez na dohodak spominje kao način oporezivanja. Japan je uveo taj oblik oporezivanja prije Francuske i to još 1887. godine.

Porez na dobit je definitivno proizvod gospodarskog razvitka 20. stoljeća. O njemu se raspravljalo krajem 19. stoljeća, ali prvi put ga se uvodi kao oblik oporezivanja u 20. stoljeću.

Sjedinjene Američke Države su ga uvele prvi put 1909. godine i to po stopi od 1%. Ostale zemlje su ga uglavnom počele ubirati nakon I. svjetskog rata. Njemačka ga uvodi 1920. godine, Austrija 1934. godine, Engleska 1937. godine, Francuska 1948. godine itd. Porez na dobit još uvijek je porezni oblik pun proturječnosti o kojem se mnogo i često diskutira.⁹ Kako onda tako i danas pokušava se dostići maksimum rješenja prilikom oporezivanja dobiti, u svijetu i kod nas.

Porez na dodanu vrijednost je jedan od oblika poreza na promet. Oporezivanje prometa ili potrošnje bilo je poznato već i u starim civilizacijama. Postoje podaci iz V. stoljeća prije Krista u Grčkoj, Egiptu, Indiji i Kini te u starom Rimu i Bizantu.¹⁰

Tijekom 19. stoljeća porez na promet ubirao se u Sjedinjenim Američkim Državama i u Srbiji.¹¹ Međutim, porez na promet svoju je "renesansu" doživio u vrijeme I. svjetskog rata ili neposredno nakon njega, da bi se financirali troškovi rata ili popravci ratnih razaranja. Među prvima su ga uvele Njemačka 1916. godine, Francuska 1917. godine, a zadnje su ga uvele Velika Britanija, Danska, Švedska i Švicarska i to za vrijeme II. svjetskog rata koji je zahtijevao dodatno financiranje.

Porez na dodanu vrijednost je neto svefazni porez na promet i prvi put se u cijelosti uvodi 1967. godine na području Brazila i Danske.¹² Francuska ga je djelomično uvela 1954. godine. Porez na dodanu vrijednost je kruna razvoja poreza na promet i do danas je uvršten kao dio poreznog sustava u više od devedeset zemalja svijeta. Najveći utjecaj na uvrštavanje poreza na dodanu vrijednost u porezne sustave imala je Europska ekonomska zajednica po čijem Ugovoru o osnivanju iz 1957. godine sve zemlje članice moraju uskladiti svoje propise o oporezivanju i u kojem je predloženo da sve članice uvedu neto svefazni porez na promet, odnosno porez na dodanu vrijednost. Taj prijedlog je dao prof. F. Neumark 1962. godine kao istaknuti član Komisije financijskih stručnjaka Europske ekonomske zajednice. Zemlje

⁹ Jelčić, Ba: Javne financije, RRIFPlus, Zagreb, 2001., str.261.

¹⁰ Ibid., str.310.

¹¹ Ibid., str.311.

¹² Ibid., str.324.

članice su to i prihvatile (Njemačka, Italija, Francuska, Belgija, Luksemburg i Nizozemska) te započele primjenjivanje neto svefaznog poreza na promet. Prve su ga uvele Njemačka i Francuska i to 1968. godine. Najkasnije ga je uvela Italija i to 1973. godine. Što se tiče ostalih europskih zemalja kao što su Švedska, Velika Britanija, Danska i Portugal koje nisu bile članice Europske ekonomske zajednice, također su pristupile uvođenju poreza na dodanu vrijednost. Tako je započela harmonizacija posrednih poreza, a četrdesetak godina kasnije te nakon osnivanja Europske unije teži se i harmonizaciji neposrednih poreza.

U Hrvatskoj porez na dodanu vrijednost počeo se primjenjivati od 1998. godine.

2.3. Moderni porezni sustav

Porezni sustav je skup poreznih oblika koji u svojoj ukupnosti djeluju unutar postojećeg socioekonomskog i političkog sustava ispunjavajući postavljene mu fiskalne, ekonomske i socijalne ciljeve. Dakle pod pojmom poreznog sustava podrazumijevaju se vi oblici javnih prihoda nametnuti autoritetom države, uključujući i sve doprinose na plaće i iz plaće.¹³ Poreznim sustavom se smatraju svi oblici javnih prihoda nametnuti autoritetom države, uključujući uz poreze, doprinose, samodoprinos, takse, naknade, carine i javni dug kao izvanredni prihod države.¹⁴

Povijesna teorija razlikuje:

- ❖ povijesne (historijske) i
- ❖ racionalne porezne sustave

Povijesni (historijski) porezni sustav je ukupnost poreznih oblika kojima se u datom trenutku obavlja oporezivanje u nekoj država. Smatra se da je svaki povijesni porezni sustav rezultat političko- socijalnih kompromisa.

Racionalni porezni sustav je onaj koji se sastoji od poreznih oblika čiji efekti u praktičnoj primjeni potpuno odgovaraju ciljevima koji se primjenom poreza u raznim oblastima društveno- političkih i ekonomskih odnosa žele postići.¹⁵

Kada se govori o modernom poreznom sustavu svakako se pod tim misli na sustav u kojem dominantnu fiskalnu ulogu imaju porez na dohodak, porez na dobit te porez na dodanu

¹³ Jelčić, B. Javne financije, Informator, Zagreb, 2000., str. 147

¹⁴ Jurković, P: Javne financije, Masmedia, Zagreb, 2002, str. 305.

¹⁵ Jelčić, B., op.cit., Zagreb, 1988., str. 135

vrijednost. Takvi novi oblici oporezivanja imali su za posljedicu razvoj gospodarstva i jačanje države, te značajan doprinos u izdašnjem prikupljanju javnih prihoda. Međutim, te iste posljedice bile su djelomično uzrok i potreba za njihovim uvođenjem. U 21. stoljeću, globalizacija i prihvaćanje ideje o jednoj Europi, također donose probleme i ciljeve pred moderan porezni sustav, ali i fiskalni sustav u cjelini. Naravno, teži se usklađenosti poreznih propisa zemalja Europske unije.

Opće prihvaćene karakteristike koje mora imati moderni porezni sustav su sljedeće:¹⁶

- a) jednostavnost, određenost i prigodnost – za poreznog obveznika jednostavan mora biti obračun iznosa poreza koji mora platiti, a također i dospijeće plaćanja.
- b) prilagodljivost – porezne politike i njihova struktura moraju se moći prilagoditi novonastalim promjenama.
- c) administrativna učinkovitost – troškovi porezne administracije i nadzora poreza moraju biti u primjerenom odnosu s ostvarenim prihodima od poreza. U te administrativne troškove trebali bi se uključivati i troškovi žalbenog postupka te usluge odvjetnika i poreznih savjetnika upravo zbog toga što takvi troškovi pogađaju umirovljenike, siromašnije stanovnike i male porezne obveznike.
- d) neutralnost – država mora zadržati neutralnost u određenim uvjetima jer ipak se koristi fiskalnom politikom kao instrumentom usmjeravanja gospodarstva.
- e) pravednost – porezni propisi i politike moraju biti pravedne, a to se postiže tek kada ih porezni obveznici kao takve prihvate. Pravednost poreza se vidi u horizontalnoj i vertikalnoj jednakosti. Načelo horizontalne jednakosti zahtijeva da se iz istog iznosa dohotka plaća isti iznos poreza. Načelo vertikalne jednakosti zahtijeva da se iz veće ekonomske snage plaća i relativno veći iznos poreza.

Među opće prihvaćene karakteristike modernog poreznog sustava mogla bi se dodati još jedna karakteristika i to usklađenost poreza odnosno poreznih sustava zemalja članica Europske unije. Europska unija teži slobodnom kretanju ljudi, roba, usluga, proizvoda i kapitala pa u tom smislu želi olakšati put tim slobodama upravo harmonizacijom poreznih propisa. Tako su npr. u potpunosti usklađeni carinski propisi. Zemlje članice EU usuglasile su se i oko harmonizacije poreza na dodanu vrijednost, iako se koriste različite stope oporezivanja, zakonski propisi su jednako važeći. VI. Smjernica ili VI. Direktiva Vijeća Europske unije regulira porez na dodanu vrijednost, a u primjeni je još od 1977. godine.

¹⁶ Spajić, F.: Porezni sustav u Hrvatskoj, Pula, 2000. godina, Simpozij računovođa i financijskih djelatnika, HZRIFD, Zagreb, 2000.

Država je ona koja propisuje porezne propise i ubire poreze. Međutim, jedinice lokalne uprave i samouprave mogu propisivati određene porezne propise, ali također i ubirati poreze. Tada se za državu i jedinice lokalne uprave i samouprave koristi pojam *aktivni porezni subjekt*¹⁷, upravo iz razloga što aktivno sudjeluju u provođenju i ubiranju poreznih propisa i poreza. *Pasivni porezni subjekt* ili *porezni obveznik* ili *porezni dužnik* je ona fizička ili pravna osoba koja iz svoje ekonomske snage izdvaja iznos dužnog poreza. *Porezni destinatar* je osoba koja je prema zakonu utvrđena da snosi porezni teret, a poreznu obvezu plaća porezni obveznik.¹⁸ Razdvajanje između poreznog obveznika i poreznog destinataru najčešće se primjenjuje kod ubiranja posrednih poreza upravo zbog lakšeg prikupljanja istih. *Predmet oporezivanja* pobliže označava što zapravo porezna vlast obuhvaća prilikom oporezivanja i na koji dio se točno veže porezna obveza. Još točnije definiran segment oporezivanja zove se *porezna osnovica*. Porezna osnovica predstavlja veličinu ili vrijednost na temelju koje se može točno utvrditi porezna obveza. Porezna osnovica množi se s *poreznom stopom* (koja je izražena u postotku tj. relativnom iznosu) te se dobije iznos obveze, odnosno poreznog duga. Kada porezni obveznik plati taj iznos novca, smatra se da je on podmirio svoju poreznu obvezu. Ponekad je iznos poreza određen u apsolutnom iznosu mada su takvi slučajevi rjeđi u odnosu na izražavanje porezne obveze u postotku.

Rok plaćanja porezne obveze je ono vrijeme u kojem ili do kada porezni obveznik mora podmiriti svoju poreznu obvezu, odnosno platiti porez. Takvo vremensko ograničenje najčešće je regulirano zakonom iz kojeg proizlazi i sama obveza plaćanja poreza. *Porezna oslobođenja* su oslobođenja decidirana zakonom te se navode situacije i trenuci u kojima određeni porezni obveznici nisu obvezni platiti određeni iznos poreza.¹⁹

Tijekom devedesetih godina kako u drugim tranzicijskim zemljama tako i je i u Hrvatskoj provedena korjenita porezna reforma. Reforma je bila uvjetovana nizom objektivnih okolnosti: raspadom bivšeg sistema i bivše državne tvorevine, potrebom uspostavljanja novog, tržišno orijentiranog poreznog sustava sukladnog s poreznim sustavima s drugim tržišnim gospodarstvima u svijetu.

¹⁷ Jelčić, Ba: Javne financije, RRiFPlus, Zagreb, 2001., str.61.

¹⁸ Ibid., str.64.

¹⁹ Ibid., str.67.

Porezna reforma u Republici Hrvatskoj započela je 1994. godine, a okončana je uvođenjem poreza na dodanu vrijednost (PDV) početkom 1998. godine.

Porezni sustav Republike Hrvatske se sastoji od sljedećih poreza:²⁰

- ❖ porez na dobit
- ❖ porez na dohodak
- ❖ porez na dodanu vrijednost
- ❖ posebni porezi- akcize
- ❖ porez na promet nekretninama
- ❖ naknade za priređivanje igara na sreću
- ❖ županijski i općinski/ gradski porez kao prihodi lokalne i područne samouprave

²⁰ Ministarstvo financija, www.hr-porezna-uprava.net, (14.04.2015.)

3. POREZ NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ

3.1. Pojam dohotka

Porez na dohodak je porezni oblik koji obuhvaća dohodak svih fizičkih osoba. Utvrđuje se i plaća prema odredbama Zakona o porezu na dohodak. Porez na dohodak definira se kao izravni porez jer se radi o nametu kojim se oporezuje oporezivi dohodak osobe ili domaćinstva koji bi trebali snositi porezni teret.

Porez na dohodak definira se kao izravni porez, tj. kao porez koji se nameće izravno na dohodak osobe ili domaćinstva koje bi trebali snositi porezni teret. Porez na dohodak najtipičniji je oblik izravnih poreza, dok je porez na promet najtipičniji neizravni poreza.

Pri utvrđivanju predmeta oporezivanja primjenom poreza na dohodak, zapravo se utvrđuje obuhvat dobra koje će se oporezivati tim porezom- utvrđuje se, dakle, predmetni obuhvat porezne obveze, kojeg čine njegova sadržajna i teritorijalna dimenzija. Pritom sadržajna dimenzija u determiniranju predmeta oporezivanja daje odgovor na pitanje na koji je dio ekonomske snage poreznog obveznika usmjereno oporezivanje dohotka. Teritorijalna, pak, dimenzija pri utvrđivanju oporezivog dohotka determinira prostor na kojem on nastaje.²¹ Tome svakako treba dodati i vremensku dimenziju kojom se determinira razdoblje unutar kojeg je ostvaren oporezivi dohodak.

Porez na dohodak nameće se na oporezivi dohodak pojedinaca, obično prema progresivnim poreznim stopama. Upravo je to njegovo strukturno obilježje jedna od temeljnih vrijednosti poreza na dohodak jer se zbog tog svojstva on može dobro prilagoditi sposobnosti plaćanja pojedinaca i domaćinstva. Kako se može dobro prilagoditi sposobnosti plaćanja, njegovom se primjenom odnosno unošenjem progresivnosti u njegov sustav može postići pravednija raspodjela dohotka nakon oporezivanja nego prije oporezivanja. Zato je on u najvećem broju zemalja jedan od osnovnih poreza čijom se progresivnosti unosi pravednost u porezni sustav. Tako se porez na dohodak sa stajališta pravednosti smatra superiornim s obzirom na ostale poreze.²²

²¹ Arbutina, H.: Određivanje osobnog i predmetnog obuhvata porezne obveze pri oporezivanju dohotka i dobiti, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, br.1-2, Zagreb 1997., str.162.

²² Porez na dohodak, Institut za javne financije, www.ijf.hr. (14.04.2015.)

Pojednostavnjeno rečeno, izračun obveze poreza na dohodak provodi se u četiri faze:

1. dohodak iz svih izvora - troškovi ostvarenja dohotka = bruto dohodak
2. bruto dohodak - porezni odbici i izuzeća = oporezivi dohodak
3. oporezivi dohodak * porezna stopa = obveza poreza na dohodak
4. obveza poreza na dohodak - odbici od porezne obveze = konačna obveza poreza na dohodak

Pretpostavka za utvrđivanje dohotka je zbrajanje svih onih ekonomskih veličina koje zajedno čine ekonomsku snagu, koje su se stekle unutar određenog razdoblja, npr. unutar jedne kalendarske godine, kod jedne osobe, ali uz uzimanje u obzir osobnih svojstava odnosno okolnosti svakog poreznog obveznika. A budući da je porez na dohodak- kao što je to i porez na nasljedstva i darove te porez na imovinu (sintetički)- personalni, osobni porez, uzimanje u obzir osobnih svojstava poreznog obveznika je razumljivo i opravdano.²³

Teorijski je uobičajeno pri oporezivanju dohotka primijeniti Haig-Simonsovu definiciju cjelokupnog dohotka prema kojoj poreznu osnovicu mora činiti dohodak iz svih izvora. Prema toj definiciji, dohodak je jednak novčanoj vrijednosti potrošne snage pojedinca u nekom razdoblju, tj. dohodak je jednak iznosu koji se stvarno potroši u nekom razdoblju uvećanome za neto prirast imovine ili štednju. Neto prirast imovine ili štednja mora biti uključena u gornju definiciju dohotka zato što štednja znači potencijalno moguće povećanje potrošnje. Prema tome, dohodak definiran prema Haig-Simonsovu načelu mora uključivati sve izvore porasta potencijalne potrošnje. Dohodak bi, dakle, trebao obuhvatiti sve oblike novčanog dohotka (kao što su plaće, nadnice, kamate i dividende), zatim imputirane ili pripisane dohotke (tj. imputiranu ili pripisanu rentu vlasnika stanova i kuća u kojima stanuju), kao i porast vrijednosti imovine (tzv. kapitalne dobitke bez obzira na to jesu li su oni realizirani ili ne). Tako definiran dohodak čini najširi mogući obuhvat dohotka. On se, naravno, mora prilagoditi uvjetima u kojima pojedinac živi.²⁴ To se ponajprije odnosi na davanje olakšica samom poreznom obvezniku, obitelji s djecom i invalidima, čime se smanjuje porezna osnovica i ublažava porezni teret. U stvarnosti malo koja zemlja primjenjuje tako široko definiranu osnovicu poreza na dohodak. Stoga je osnovica poreza na dohodak u praksi izraz kompromisa uvjetovanog različitim faktorima administrativne, socijalne, političke, pravne ili institucionalne prirode koji se razlikuju od zemlje do zemlje.

²³ Jelčić. B.: Porezi; Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011.god. str 119.

²⁴ Porez na dohodak, Institut za javne financije, www.ijf.hr. (14.04.2015.)

Iako se oporezivi dohodak obično ograničava na dohodak dobiven u gotovini, ponekad se oporezuju imputirane ili pripisane rente vlasnika stanova i kuća u kojima oni stanuju te dohodak dobiven u naturi (kao što je iznajmljivanje kuća, upotreba automobila ili drugi prihodi uz plaću koje zaposleniku daje poslodavac). No te oblike dohotka u praksi je teško obuhvatiti, pa se oni često ne uključuju u punom iznosu u osnovicu poreza na dohodak. Kad je riječ o imputiranoj ili pripisanoj renti vlasnika stanova i kuća u kojima oni stanuju, dohotkom se smatra neto rentna vrijednost, tj. bruto rentna vrijednost umanjena za troškove održavanja, amortizaciju i sl. Neto rentna vrijednost obično se zasniva na katastarskoj vrijednosti imovine, koja često podcjenjuje njezinu stvarnu tržišnu vrijednost. Također je vrlo teško utvrditi vrijednost dohotka dobivenog u naturi, te se u tom slučaju porezne vlasti obično oslanjaju na izvještaje poslodavaca koji ne moraju biti pouzdani.

U praksi se tako sve više zemalja udaljavalo od Haig-Simonsova načela oporezivanja sveobuhvatnog dohotka. Bujala su razna izuzeća i olakšice, različiti tretmani pojedinih oblika dohotka te sve veći broj poreznih stopa. Porezne stope mogu biti:²⁵

- ❖ proporcionalne- proporcionalna porezna stopa je ona koja se ne mijenja s promjenom porezne osnovice, bez obzira da li dolazi do povećanja ili smanjenja porezne osnovice
- ❖ progresivne- progresivna porezna stopa je ona koja raste s porastom porezne osnovice
- ❖ regresivne- regresivna porezna stopa nastaje u slučaju kada se porezna stopa smanjuje povećanjem porezne osnovice i obrnuto.

Tako je porez na dohodak u mnogim razvijenim zemljama postao izuzetno složen, s visokim troškovima prikupljanja poreza, kako za poreznu upravu, tako i za porezne obveznike, čime je narušeno načelo jednostavnosti tog poreza. Osim toga, očevidna pravednost progresivnog poreza na dohodak bivala je ugrožena poreznim oslobođenjima koja su omogućivala mnogim bogatim poreznim obveznicima da uz vješte savjetnike smanje svoju obvezu poreza na dohodak. Tako su zaposlenici snosili sve veći relativni teret poreza na dohodak. Time je dolazilo u pitanje i načelo pravednosti tog poreza. Osim toga, mnogi su fiskalni stručnjaci sve više postajali svjesni kako postojeći sustav poreza na dohodak može iskriviti štednju, investicije i odluke o financiranju i proizvodnji, te su zato postajali sve uvjereniji da to ima negativne učinke na razinu štednje kućanstva i na ponudu rada. Tako je, osim načela jednostavnosti i pravednosti, postajalo sve upitnije i načelo učinkovitosti poreza na dohodak.

²⁵ Jelčić. B.: *Financije u teoriji i praksi*, Informator, Zagreb, 1988., str.77

Svjetska banka u svojim preporukama smatra kako se dobar porez na dohodak zasniva na malom broju poreznih razreda (ne više od tri), snižavanju gornje granične porezne stope (ne viša od 40%), širenju porezne osnovice ukidanjem izuzeća i smanjivanjem oslobođenja, oporezivanjem dohotka poljoprivrednika i samostalnog rada te oporezivanjem raznih dodataka na plaću (topli obrok, prijevoz). Pravednost se postiže uvođenjem progresivnosti putem određivanja dovoljno visokog osobnog odbitka (na visinu jednog BDP-a po stanovniku ili u zemljama s lošom poreznom administracijom do dva BDP-a po stanovniku). Takav porez na dohodak ima široku poreznu osnovicu i blagu progresivnost. Porez se treba ubirati uz jednake uvjete za domaće i inozemne porezne obveznike.²⁶

3.2 Karakteristike poreza na dohodak

Porez na dohodak jedan je od najsloženijih poreza. On na strani države pretpostavlja postojanje dobro organizirane, sposobne, porezne uprave, a na strani poreznih obveznika relativno velik stupanj spremnosti na suradnju, kao i dobro organiziran sustav evidencije podataka potrebnih za razrez (utvrđivanje tog poreza).

Osnovne karakteristike poreza na dohodak su:²⁷

- ❖ predmet (objekt) oporezivanja
- ❖ osnovica poreza na dohodak
- ❖ oporeziva porezna osnovica
- ❖ povod oporezivanju
- ❖ porez na dohodak je direktni porez
- ❖ subjekt oporezivanja

Predmet (objekt) oporezivanja

Predmet (objekt) oporezivanja porezom na dohodak jesu ukupni prihodi, tj. dohodak poreznog obveznika odnosno tzv. sintetički dohodak. Nasuprot tome i za razliku od sintetičkog oporezivanja dohotka (porezom na dohodak), postoje i porezi kojima se oporezuju pojedini dijelovi odnosno oblici dohotka (analitički porezi). Pritom se za razliku od poreza na dohodak, radi o porezima na pojedine prihode. Tako u nekim poreznim sustavima postoje porezi kao što su, primjerice, porez na prihod od obrtničke djelatnosti, porez na prihod od autorskih prava, porez na prihod ostvaren od honorarnog rada i sl.

²⁶ Porez na dohodak, Institut za javne financije, www.ijf.hr. (14.04.2015.)

²⁷ Jelčić. B.: Porezi; Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011.god. str 119.

Osnovica poreza na dohodak

Osnovica poreza na dohodak je ukupni neto dohodak. On nastaje tako da se od bruto dohotka odbiju propisima utvrđeni odbici, kojima se smatraju oni koji su bili potrebni za njegovo ostvarenje.

Oporeziva porezna osnovica

Zbog specifičnog karaktera poreza na dohodak kao najosobnijeg osobnog poreza, ona veličina na koju će se primijeniti odgovarajuća porezna stopa kako bi se moglo utvrditi (konačno) opterećenje tim porezom nije porezna osnovica, nego jedna tom porezu svojstvena i prilagođena veličina- tzv. oporeziva porezna osnovica. Naime, kako se pri oporezivanju primjenom poreza na dohodak, odnosno pri utvrđivanju konačnog poreznog opterećenja, priznaju specifične porezne olakšice povezane uz osobu poreznog obveznika, od neto dohotka će se prije oporezivanja najprije odbiti te olakšice i oslobođenja (egzistencijski minimum, određeni odbici povezani uz bračni i obiteljski status i neki drugi odbici) i tek se tada dobije individualna oporeziva porezna osnovica iz koje će porezni obveznik platiti poreza onoliko koliko se dobije kad se za nju primijeni za dobivenu veličinu oporezivog dohotka, predviđena porezna stopa. Stoga porez na dohodak možemo definirati kao a) direktni porez usmjeren na dohodak, b) čija je veličina povezana s fizičkom osobom određenih, za oporezivanje relevantnih svojstava, c) s ciljem da zahvati poreznu sposobnost nastalu kao rezultat propisane aktivnosti, ali d) uz uzimanje u obzir osobnih okolnosti poreznog obveznika.²⁸

Povod oporezivanju

Porez na dohodak je porez koji se oslanja na oporezivanje stečenog dohotka. Time se on razlikuje od oporezivanja dohotka u procesu njegove potrošnje. Veličina dohotka koja je relevantna za oporezivanje primjenom poreza na dohodak je iznos, tj. zbroj svih prihoda koji čine dohodak, proteklih u propisima utvrđenom razdoblju. Dakle, za oporezivanje porezom na dohodak nije važno je li, koliko i za koje je svrhe utrošen dohodak, nego koliki je dohodak pritekao poreznom obvezniku u određenom vremenu, neovisno o tome za koje se svrhe on rabio.²⁹

²⁸ Petersen, H-G.: Finanzwissenschaft I., Kohlhammer, Stuttgart i dr. 1988., str.13.

²⁹ Jelčić. B.: Porezi; Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011.god. str 120.

Porez na dohodak je direktni porez

Porez na dohodak je direktni (neposredni, izravni) porez, jer se plaća prije i neovisno o trošenju dohotka.

Subjekt oporezivanja

Porez na dohodak se odnosi na fizičke osobe. Iako se gotovo čini da tu karakteristiku poreza na dohodak i ne treba posebno naglašavati, ako se sam dohodak promatra kao kategorija koja se po svojoj biti odnosi na fizičke osobe, ipak ovu osobinu poreza na dohodak treba posebno istaknuti. To, stoga, što se ponegdje, što je osobito slučaj u anglosaksonskom pravu, pojam dohotka rabi i tumači u širem smislu: pojmom "porez na dohodak" (income tax) obuhvaća se kako individual income tax, što je porez na dohodak u užem smislu (odnosno u onom u kojem se on uglavnom rabi na području Zapadne Europe), tako i corporation income tax, pojam koji se odnosi na porez na dobit (društva), koji je pod tim nazivom uključen u većinu suvremenih poreznih sustava.³⁰

Na karakteristiku poreza na dohodak kao osobnog poreza nadovezuju se i uz osobu poreznog obveznika povezana su, utvrđena porezna oslobođenja, što (u pravilu) nije prisutno kod drugih poreza.

3.3.Osnovni oblici poreza na dohodak

Porez na dohodak je "dijete" razdoblja razvijenog kapitalizma. Naime, upravo su u tom razdoblju stvorene pretpostavke na kojima se mogao i trebao izgraditi moderni porez na dohodak. Što je industrijalizacija uzimala više maha, to je sve više do izražaja dolazila novčana privreda. Zato i ne čudi da je porez na dohodak kao prva uvela upravo ona zemlja u kojoj je gospodarski uspon doživio zavidan uspon (Engleska). U financijskoj teoriji-međutim, najprije je trebalo razviti i sadržajno definirati pojam ukupnog dohotka kao izraza individualne ekonomske odnosno porezne snage. Osim toga, trebalo je izgraditi adekvatno pripremljenu administraciju, koja će biti dovoljno dobro obrazovana, odnosno koja će raspolagati znanjem o međuovisnosti gospodarskih okolnosti, kao i znati provoditi materijalnu kontrolu gospodarskih procesa. A osim toga, morao se napustiti dotadašnji način razmišljanja utemeljen na klasnom društvu, te preuzeti rezultate demokratizacije, što je bila nužna

³⁰ Ibid., str.120.

pretpostavka da bi se mogla uspostaviti potrebna suradnja između porezne administracije (porezne vlasti) i poreznih obveznika.³¹

Porez na dohodak se u razdoblju od nešto više od 200 godina ubirao primjenom triju tzv. osnovnih oblika, a to su:

1. Tzv. dvotračni anglosaksonski (u teoriji poznat kao "engleski") oblik, koji se iz Velike Britanije u kojoj je nastao, vrlo brzo proširio na zemlje Commonwealtha. Bit je u tome da se svi porezu podložni prihodi najprije oporezuju jednim proporcionalnim porezom na dohodak, nakon čega se na dohodak koji prelazi određeni iznos, primjenjuje još i nadporez, koji se ubire primjenom progresivne tarife;
2. Jednostepeni germanski oblik poreza na dohodak je jedinstveni porez na dohodak, koji zahvaća prihode, tj. dohodak, a oporezivanje se obavlja (u pravilu) primjenom progresivne tarife.
3. Višečlani romanski oblik poreza na dohodak, čijom primjenom se najprije odvojeno oporezuju pojedinačne vrste porezu podložnih prihoda, i to dijelom proporcionalno, a dijelom regresivnim pojedinačnim porezima (tzv. šedulama ili cedulama, odakle izvire pojam cedularni porezi), da bi se nakon toga ukupni iznos svih tih prihoda oporezivao još jednom, i to dopunskim progresivnim porezom.

S vremenom su navedena tri osnovna oblika poreza na dohodak ponegdje prerasla u mješovite sustave poreza na dohodak.

Porez na dohodak je, u mnogim najrazličitijim oblicima u kojima se pojavljuje u razvijenim poreznim sustavima, postao jedan od najznačajnijih prihoda države.

Među tim oblicima odnosno modalitetima poreza na dohodak valja spomenuti dualni porez na dohodak i jednostopni porez na dohodak, koji u nekim suvremenim državama stupaju na mjesto sintetičkog poreza na dohodak. Odmah, međutim, treba naglasiti da će ta dva varijeteta poreza na dohodak ovdje biti prezentirani toliko, koliko je potrebno da se ukaže na osobitosti koje ih razlikuju od drugih tijekom povijesti uvedenih oblika poreza na dohodak, ali će pritom ocjena o opravdanosti njihove primjene odnosno njihova uvođenja izostati, jer je broj država koje su te oblike poreza na dohodak preuzele u svoje porezne sustave nedovoljan, a vrijeme njihove primjene prekratko da bi se mogla provesti ozbiljnija analiza i na njoj zasnovano donositi relevantne ocjene o uspješnosti tih varijanti poreza na dohodak, o uvjetovanosti

³¹ Jelčić. B.: Porezi; Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011.god.str.121.

rezultata njihove primjene konkretnim prilikama i okolnostima unutar kojih tek mogu pokazati svoju superiornost u odnosu na druge modalitete poreza na dohodak.³²

Dualni porez na dohodak

Smatra se da je "duhovni otac" dualnog (dvojnog) poreza na dohodak danski profesor Niels Christian Nielsen, koji je 1980. godine prvi došao na ideju da se dotadašnji tradicionalni sintetički porez na dohodak zamijeni jednom drukčijom varijantom oporezivanja dohotka, koja je u sebi objedinjavala elemente analitičkog i sintetičkog poreza na dohodak. Kod Sintetičkih poreza oporezuje se ukupna ekonomska snaga poreznog obveznika pa se stoga nazivaju u subjektivni porezi, a kod analitičkih poreza oporezuje se svaki pojedini prihod ili imovinski predmet, neovisno o osobi poreznog obveznika pa se stoga nazivaju i objektivnim porezima.

Ovakav modalitet oporezivanja dohotka prilično odstupa od temeljnog načela na kojem se zasniva oporezivanje prema ekonomskoj snazi, kad je i ako je procjenjujemo kao modalitet oporezivanja pri kojem porez plaća relativno više onaj koji više ima. Naime, dualni porez na dohodak ima elemente sintetičkog, ali i analitičkog poreza na dohodak, što se ogleda u tehnici njegove primjene: ukupni se dohodak razdvaja na dvije grupe prihoda, i to:

1. na one koji pritječu od kapitala i
2. na one koji pritječu iz ostalih izvora (pa tako i oni od rada), nakon čega se zbroje prihodi u jednoj i u drugoj grupi, a onda se na zbroj u pojedinoj grupi primijeni predviđena porezna stopa/tarifa. Pritom se na grupu prihoda od kapitala primjenjuje proporcionalna stopa, a na zbroj svih ostalih prihoda, progresivna tarifa.

Jasno je, dakle, da se u onom dijelu u kojem se oporezivanje obavlja primjenom proporcionalne stope, dohodak ne oporezuje prema načelu plaćanja poreza prema ekonomskoj snazi kako je ono danas pretežno shvaćeno i prihvaćano.

³² Jelčić. B.: Porezi; Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011.god.str.122.

Jednostopni porez na dohodak

Nevjerojatna kompliciranost poreza na dohodak u SAD-u bila je povodom i poticajem da se razmišlja o nekom drukčijem pristupu oporezivanju primjenom onog poreznog oblika, koji u federalni budžet donosi ogromna financijska sredstva, tolika da je-prema nekim analitičarima poreznog sustava SAD-a, upravo ta činjenica dovoljan razlog da se u toj zemlji nikada nije ozbiljno razmišljalo o uvođenju PDV-a na saveznoj razini. Međutim, u porez na dohodak doista se moralo posegnuti, da bi ga se pojednostavnilo, o čemu govore mnogi primjeri, a među ostalim i sljedeći podaci: zakonski tekstovi koji su regulirali taj porez osamdesetih godina 20.stoljeća –kad se radilo na tzv. velikoj poreznoj reformi (završenoj 1986. godine) protezali su se na 3000 stranica; bili su tako komplicirani da ih ni (dobro educirani) porezni službenici nisu bili u stanju pravilno razumjeti, pa onda ni jednoznačno primijeniti (pa su za potpuno jednaku poreznu prijavu poslanu kao test, iz 22 porezna ureda diljem SAD-a došla 22 različita rješenja, ali ni jedno od njih nije bilo točno);ogroman broj (prosječno obrazovanih) poreznih obveznika nije bio u stanju bez stručne pomoći ispuniti svoje porezne prijave itd. Drugim riječima, zbog nerazumljivosti poreznih propisa, njihove nepreglednosti, teškog snalaženja i dobro obrazovanih ljudi u toj poreznoj guštari (primjerice, samo je poreznih oslobođenja i olakšica bilo oko 500), pa velikih indirektnih troškova oporezivanja (vrijeme utrošeno na popunjavanje i podnošenje porezne prijave, angažman obično skupih stručnjaka za taj posao, ako su ga sami porezni obveznici ocijenili "neizvedivim", porezna invazija), zahtjevi za pojednostavnjenjem na dohodak- razumljivi su.³³

Vrlo radikalna iskorak u tom smjeru učinili su krajem 1981. godine R. E.Hall i A. Rabushka (iako se sama ideja o proporcionalnom porezu na dohodak pripisuje M. Friedmanu), koji su predložili da se dohodak oporezuje primjenom samo jedne stope odakle "njihovom" porezu na dohodak i naziv Flate Rate Tax ili kraće Flat Tax.

Činjenica je da je kao rezultat tzv. Velike porezne reforme u SAD-u 1986. godine (a koja je utjecala na reforme poreznih sustava i u nekim drugim zemljama), broj stopa poreza na dohodak bitno smanjen (sa 14 na 2), ali ne i sveden na samo jednu stopu u visini od 19%, što su predlagali Hall i Rabushka. Ideja o primjeni proporcionalnog poreza na dohodak našla je svoju primjenu u nekim zemljama Europe (njih desetak, među kojima su, primjerice, Letonija,

³³ Jelčić. B.: Porezi;Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011.god.str.123.

Latvija, Estonija, Makedonija, Crna Gora i dr.), ali se iskustva s tim porezom u njima razlikuju, što ne dopušta generalnu ocjenu ni za, ni protiv njega.³⁴

3.4. Porezni obveznik

Porezni obveznik je fizička osoba koja ostvaruje dohodak. Ako više fizičkih osoba zajednički ostvaruje dohodak, porezni obveznik je svaka fizička osoba zasebno i to za svoj udio u zajednički ostvarenom dohotku. Porezni obveznik je i nasljednik za sve porezne obveze koje proizlaze iz dohotka što ga je ostavitelj ostvario do svoje smrti. Nasljednik je istodobno i porezni obveznik za dohodak koji mu priteče iz naslijeđenih izvora dohotka.³⁵

Prema člancima 3. i 4. Zakona o porezu na dohodak porezni obveznik jest rezident ili nerezident. Rezident je fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj:

- ❖ ima prebivalište ili uobičajeno boravište,
- ❖ nema prebivalište ni uobičajeno boravište, a zaposlen je u državnoj službi Republike Hrvatske i po toj osnovi prima plaću.

Nerezident jest fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj nema ni prebivalište ni uobičajeno boravište, a u Republici Hrvatskoj ostvaruje dohodak koji se oporezuje prema odredbama tuzemnog Zakona.

Opseg porezne obveze rezidenta utvrđuje se prema načelu svjetskog dohotka odnosno oporezuje mu se dohodak ostvaren prema svim izvorima dohotka iz članka 5. Zakona o porezu na dohodak (dohodak od nesamostalnog rada, dohodak od samostalne djelatnosti, dohodak od imovine i imovinskih prava, dohodak od kapitala, dohodak od osiguranja i drugi dohodak) u tuzemstvu i u inozemstvu. Opseg porezne obveze nerezidenta jest ograničen i utvrđuje se prema načelu tuzemnog dohotka odnosno oporezuje mu se dohodak ostvaren prema svim izvorima iz članka 5. Zakona (kao i rezidentu) u tuzemstvu.³⁶

³⁴ Jelčić. B.: Porezi; Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011.god.str.123.

³⁵ Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine' br. 177/04, 73/08, 80/10, 114/11, 22/12, 144/12, Odluka USRH - 120/13,125/13, 148/13, Odluka USRH - 83/14), 2013. godine.

³⁶ UPUTA Ministarstva financija - Središnjeg ureda Porezne uprave o sastavljanju i podnošenju godišnje porezne prijave obveznika poreza na dohodak i obračunavanje godišnjeg poreza na dohodak za 2013. godinu, veljača 2014. godine.

3.5.Izvori dohotka

Izvori dohotka prema Zakonu o porezu na dohodak su:³⁷

1. dohodak ostvaren od nesamostalnog rada
2. dohodak od samostalne djelatnosti,
3. dohodak od imovine i imovinskih prava,
4. dohodak od kapitala,
5. dohodak od osiguranja
6. drugi dohodak.

- **Porez na dohodak od nesamostalnog rada**

- 1) svi primici koje poslodavac u novcu ili u naravi isplaćuje ili daje radniku po osnovi radnog odnosa, prema propisima koji uređuju radni odnos, a to su:
 - a) plaća koju poslodavac isplaćuje radnicima u svezi sa sadašnjim radom, prijašnjim radom po osnovi prijašnjeg radnog odnosa ili budućim radom po osnovi sadašnjeg radnog odnosa,
 - b) primici po osnovi naknada, potpora, nagrada i drugog, koje poslodavac isplaćuje ili daje radnicima iznad propisanih iznosa,
 - c) plaća koju radniku umjesto poslodavca isplati druga osoba,
 - d) premije osiguranja koje poslodavci plaćaju za svoje radnike po osnovi životnog osiguranja, dopunskog, dodatnog i privatnoga zdravstvenog osiguranja, dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja iznad propisanog iznosa i osiguranja njihove imovine,
 - e) svi drugi primici koje poslodavac isplaćuje ili daje radniku za obavljene rad po osnovi ugovora o radu ili drugog akta kojim se uređuje radni odnos,
- 2) poduzetnička plaća koja ulazi u rashod pri utvrđivanju poreza na dobit
- 3) primici (plaća) fizičkih osoba izaslanih na rad u Republiku Hrvatsku po nalogu inozemnog poslodavca u tuzemna društva za rad u tim društvima,

³⁷ Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine' br. 177/04, 73/08, 80/10, 114/11, 22/12, 144/12, Odluka USRH - 120/13,125/13, 148/13, Odluka USRH - 83/14), 2013. godine.

- 4) primici (plaća) članova predstavničkih i izvršnih tijela državne vlasti i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koji im se isplaćuju za rad u tim tijelima i jedinicama,
- 5) naknade plaće osobama koje pružaju njegu i pomoć hrvatskim ratnim vojnim invalidima iz Domovinskog rata I. skupine, prema posebnom propisu.

Primicima po osnovi nesamostalnog rada smatraju se i:

- 1) mirovine ostvarene na temelju prijašnjih uplata doprinosa za obvezno mirovinsko osiguranje
- 2) mirovine koje isplaćuju osiguravatelji na temelju prijašnjih uplata poslodavca za dokup dijela mirovine, ako su te uplate bile oslobođene oporezivanja,
- 3) mirovinske rente koje isplaćuju osiguravatelji na temelju prijašnjih uplata poslodavca, ako su te uplate bile oslobođene oporezivanja,
- 4) mirovine koje se isplaćuju poduzetnicima koji su obavljali samostalnu djelatnost, poduzetnicima koji su plaćali porez na dobit i drugim osobama na temelju prijašnjih uplata doprinosa u propisano obvezno osiguranje, a koji su bili porezno dopustivi izdatak ili rashod,
- 5) mirovine rezidenata ostvarene u inozemstvu.³⁸

- **Porez na dohodak od samostalne djelatnosti**

Dohotkom od samostalne djelatnosti smatra se dohodak od obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti, dohodak od slobodnih zanimanja i dohodak od poljoprivrede i šumarstva.

Obrtom i s obrtom izjednačenim djelatnostima (obrtničkim djelatnostima), u smislu ovoga Zakona, smatraju se:

- ❖ djelatnosti u smislu članka 1. Zakona o obrtu i sve druge posebno navedene gospodarstvene djelatnosti,
- ❖ ustup uz naknadu ili konačna prodaja imovinskih prava u okviru obrtničke djelatnosti ili djelatnosti slobodnog zanimanja.

³⁸ Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine' br. 177/04, 73/08, 80/10, 114/11, 22/12, 144/12, Odluka USRH - 120/13,125/13, 148/13, Odluka USRH - 83/14), 2013. godine.

Djelatnostima slobodnih zanimanja smatraju se profesionalne djelatnosti fizičkih osoba koje su po toj osnovi obvezno osigurane prema propisima koji uređuju obvezna osiguranja, odnosno djelatnosti fizičkih osoba kojima su to osnovne djelatnosti i koje su po toj osnovi upisane u registar poreznih obveznika poreza na dohodak. Djelatnostima slobodnih zanimanja osobito se smatraju:

- ❖ samostalna djelatnost zdravstvenih djelatnika, veterinar, odvjetnika, javnih bilježnika, revizora, inženjera, arhitekata, poreznih savjetnika, stečajnih upravitelja, tumača, prevoditelja, turističkih djelatnika i druge slične djelatnosti,
- ❖ samostalna djelatnost znanstvenika, književnika, izumitelja i druge slične djelatnosti,
- ❖ samostalna predavačka djelatnost, odgojna djelatnost i druge slične djelatnosti,
- ❖ samostalna djelatnost novinara, umjetnika i sportaša.

Djelatnost poljoprivrede i šumarstva obuhvaća korištenje prirodnih bogatstava zemlje i prodaju, odnosno zamjenu od tih djelatnosti dobivenih proizvoda u neprerađenom stanju. Fizičke osobe su po osnovi djelatnosti poljoprivrede i šumarstva obveznici poreza na dohodak, ako su po toj osnovi obveznici poreza na dodanu vrijednost prema posebnom zakonu, ako po toj osnovi u poreznom razdoblju ostvare ukupni godišnji primitak veći od 35% iznosa propisanog za obvezni ulazak u sustav poreza na dodanu vrijednost prema Zakonu o porezu na dodanu vrijednost te ako ostvaruju poticaje na način i pod uvjetima propisanim posebnim zakonima.³⁹

• **Dohodak od imovine i imovinskih prava**

Dohotkom od imovine i imovinskih prava smatra se razlika između primitaka po osnovi najamnine, zakupnine, iznajmljivanja stanova, soba i postelja putnicima i turistima i organiziranja kampova, primitaka od vremenski ograničenog ustupa autorskih prava, prava industrijskog vlasništva i drugih imovinskih prava, primitaka od otuđenja nekretnina i imovinskih prava i izdataka koji su poreznom obvezniku u poreznom razdoblju nastali u svezi s tim primicima.

Kod dohotka od imovine na temelju najma ili zakupa pokretnina i nekretnina priznaju se izdaci u visini 30% od ostvarene najamnine ili zakupnine.

³⁹ Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine br. 177/04, 73/08, 80/10, 114/11, 22/12, 144/12, Odluka USRH - 120/13, 125/13, 148/13, Odluka USRH - 83/14), 2013. godine.

- **Porez na dohodak od kapitala**

Dohotkom od kapitala smatraju se primici po osnovi kamata, izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja i udjeli u dobiti ostvareni dodjelom ili opsijskom kupnjom vlastitih dionica, a koji su ostvareni u poreznom razdoblju.⁴⁰

- **Porez na dohodak od osiguranja**

Dohotkom od osiguranja smatraju se primici u visini uplaćenih i porezno priznatih premija životnog osiguranja s obilježjem štednje i dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja, a u slučaju otkupa polica životnog i dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja ili prestanka osiguranja dohotkom se smatra iznos primitka, ako je manji od uplaćenih premija osiguranja.

Pri utvrđivanju dohotka prema stavku 1. ovoga članka iz Zakona o porezu na dohodak ne priznaju se izdaci.

Uplaćene premije osiguranja od kojih se utvrđuje dohodak od osiguranja iskazuju se s valutnom klauzulom i u trenutku isplate osigurane svote preračunavaju u kunsku protuvrijednost primjenom srednjeg tečaja Hrvatske narodne banke na dan isplate.

Poslodavci, isplatitelji i porezni obveznici dužni su o uplaćenim porezno priznatim premijama osiguranja, odnosno premijama osiguranja na koje se ne plaća porez na dohodak sukladno članku 10. točki 17. ovoga Zakona i isplaćenom dohotku od osiguranja voditi i dostavljati propisane evidencije i izvješća.

- **Drugi dohodak**

Drugi dohodak je razlika između svakoga pojedinačnog primitka umanjenog za propisane izdatke. Primicima se smatraju⁴¹:

- ❖ primici po osnovi djelatnosti članova skupština i nadzornih odbora trgovačkih društava, upravnih odbora, upravnih vijeća i drugih njima odgovarajućih tijela drugih pravnih osoba, članova povjerenstava i odbora koje imaju ta tijela i sudaca porotnika koji nemaju svojstvo djelatnika u sudu,
- ❖ autorske naknade isplaćene prema posebnom zakonu kojim se uređuju autorska i srodna prava,

⁴⁰ Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine br. 177/04, 73/08, 80/10, 114/11, 22/12, 144/12, Odluka USRH - 120/13,125/13, 148/13, Odluka USRH - 83/14), 2013. godine.

⁴¹ Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine br. 177/04, 73/08, 80/10, 114/11, 22/12, 144/12, Odluka USRH - 120/13,125/13, 148/13, Odluka USRH - 83/14), 2013. godine.

- ❖ primici po osnovi djelatnosti sportaša,
- ❖ primici po osnovi djelatnosti trgovačkih putnika, agenta, akvizitera, sportskih sudaca i delegata, tumača, prevoditelja, turističkih djelatnika, konzultanata, sudskih vještaka, te druge slične djelatnosti,
- ❖ primici u naravi – korištenje zgrada, prometnih sredstava, povoljnije kamate pri odobravanju kredita i druge pogodnosti koje davatelji tih primitaka daju fizičkim osobama koje nisu njihovi radnici,
- ❖ nagrade učenicima za vrijeme praktičnog rada i naukovanja, iznad propisnih iznosa,
- ❖ primici učenika i studenata na redovnom školovanju za rad preko učeničkih i studentskih udruga prema posebnim propisima, iznad propisanog iznosa,
- ❖ stipendije učenicima i studentima za redovno školovanje na srednjim, višim i visokim školama i fakultetima, iznad propisanog iznosa,
- ❖ sportske stipendije koje se prema posebnim propisima isplaćuju sportašima amaterima za njihovo sportsko usavršavanje, iznad propisanog iznosa,
- ❖ nagrade za sportska ostvarenja i naknade sportašima amaterima prema posebnim propisima, iznad propisanih iznosa,
- ❖ ostali posebno navedeni primici koje fizičkim osobama isplaćuju ili daju pravne i fizičke osobe (obveznici poreza na dobit i obveznici poreza na dohodak koji obavljaju samostalne djelatnosti) i drugi isplatitelji i davatelji.

Izdacima koji se priznaju pri utvrđivanju drugog dohotka smatraju se uplaćeni doprinosi za obveza osiguranja iz primitaka, prema posebnim propisima.

4. TEMELJNE ODREDNICE POREZA NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ RELEVANTNE ZA OPOREZIVANJE PLAĆA

4.1. Definicija dohotka prema zakonu Republike Hrvatske

Kao u većini suvremenih zemalja i u Republici Hrvatskoj se također primjenjuje sintetički oblik poreza na dohodak, poznat kao i germanski tip poreza na dohodak prema kojem se dohodak oporezuje kao cjelina koju određena fizička osoba ostvari tijekom poreznog razdoblja, najčešće jedne godine.

Ovaj porez predstavlja jedinstven i cjelovit porez na dohodak što znači da se svi prihodi, svi dijelovi dohotka poreznog obveznika obuhvaćaju u jednu cjelinu i oporezuju na jednom mjestu i u jednom trenutku, a ne prema izvorima.

U praksi, međutim, dolazi do odstupanja od dosljedne primjene jednokratnog oporezivanja ukupnog dohotka te je u pravilu u poreznim propisima određene zemlje koja primjenjuje germanski tip poreza na dohodak, regulirano različito oporezivanje različitih oblika dohotka. Nadalje, utvrđivanje, obračunavanje i plaćanje poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj uređeno je Zakonom o porezu na dohodak i Pravilnikom o porezu na dohodak.

Prema odredbama Zakona o porezu na dohodak utvrđuje se i plaća porez na dohodak. Dohodak je razlika između primitaka i izdataka nastalih u jednoj kalendarskoj godini kao poreznom razdoblju. Dohotkom se smatraju primitci koje ostvari porezni obveznik na tržištu rada, robe, usluga i kapitala te davanjem na korištenje imovine i imovinskih prava, kao i primici od osiguranja. Prema ovom Zakonu dohodak od nesamostalnog rada je razlika između primitaka stečenih u poreznom razdoblju i izdataka nastalih u istom poreznom razdoblju prema odredbama članka ovog Zakona. Dohotkom od samostalne djelatnosti smatra se dohodak od obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti, dohodak od slobodnih zanimanja i dohodak od poljoprivrede i šumarstva. Osim ove dvije vrste, odnosno izvora dohotka, u Republici Hrvatskoj oporezuje se i dohodak od imovine i imovinskih prava, dohodak od kapitala, dohodak od osiguranja i drugi dohodak.⁴²

⁴² Zakon o porezu na dohodak, www.zakon.hr, pročišćeni tekst zakona, Narodne novine 177/04, 73/0/, 57/06, 80/10 (02.02.2015)

4.2. Porezna osnovica

Porezna osnovica na dohodak rezidenta je ukupan iznos dohotka od nesamostalnog rada, dohotka od samostalne djelatnosti, dohotka od imovine i imovinskih prava, dohotka od kapitala, dohotka od osiguranja i drugog dohotka, koji rezident ostvari u tuzemstvu ili u inozemstvu, a umanjen je za osobni odbitaka. Promatrano sa porezno tehničkog stajališta porezna osnovica je rezultat jedne ili više matematičkih operacija zbrajanja i oduzimanja. Suština samoga pojma porezne osnovice u kontekstu poreza na dohodak je da je to uvijek neto vrijednost koja se izračunava tako da se:

- ❖ najprije utvrde iznosi pojedinih oblika oporezivog dohotka kao razlika izdataka i primitaka, a te se razlike potom
- ❖ umanjuju za određene, propisima definirane iznose

Pojednostavljeno, obveze poreza na dohodak izračunavaju se u četiri faze što prikazuje shema 1.

Shema 1. Način izračunavanja obveze poreza na dohodak

I.	Oporezivi primici iz svih izvora – izdaci prilikom ostvarivanja tih primitaka =bruto dohodak
II.	bruto dohodak – odbitak od dohotka (porezne osnovice)* preneseni gubici = oporezivi dohodak
III.	oporezivi dohodak x porezna/e stope = privremena obveza poreza na dohodak
IV.	privremena obveza poreza na dohodak – odbitak od porezne obveze = konačna obveza poreza na dohodak

Izvor: vlastita izrada prema Bratić, V., Urban, I.:Porezni izdaci u Hrvatskoj, Financijska teorija i praksa, Institut za javne financije, Zagreb, 2006, 30 (2), str. 140

4.3. Osobni odbitak

Rezidentima (domaće, fizičke i pravne osobe) se ukupan iznos ostvarenog dohotka prema Zakonu o porezu na dohodak umanjuje za osobni odbitak u visini 2.600 kuna i to za svaki mjesec poreznog razdoblja za koji se utvrđuje porez. Rezidenti mogu uvećati osobni odbitak u visini:

- ❖ 0,5 osnovnog osobnog odbitka za uzdržavane članove uže obitelji te bivšeg bračnog partnera za kojeg plaćaju alimentaciju
- ❖ Za uzdržavanu djecu: 0.5 osnovnog odbitka za prvo dijete, 0.7 za drugo, 1.0 za treće, 1.4 za četvrto, 1.9 za peto dijete, a za svako slijedeće dijete faktor osnovnog osobnog odbitka se uvećava progresivno i to za 0.6 , 0.7, 0.8 i 0.9,1.0 itd. više u odnosu prema faktoru osnovnog osobnog odbitka za prethodno dijete
- ❖ 1.0 osnovnog osobnog odbitka za poreznog obveznika, svakog uzdržavanog člana uže obitelji i svako dijete, te osobe kojima je utvrđena invalidnost od 100% i/ ili koji radi invalidnosti imaju pravo na tuđu pomoć i njegu⁴³

Dakle osobni odbitak predstavlja neoporezivi dio dohotka. U nastavku će biti prikazani primjeri obračuna plaće radnika samca u periodu od 2012.g.-2015.g.

Osobni odbitak u 2012. godini iznosio je 1.800kn. Naime do 29.02.2012.g. iznosi 1.800 kn,a u daljnjem razdoblju je 2.200 kn.

Osobni odbitak u 2013. godini iznosio je 2.200kn.

Osobni odbitak u 2014. godini iznosio je 2.200kn.

Osobni odbitak u 2015. godini iznosi je 2.600kn.

⁴³ Porezna uprava, www.porezna-uprava.hr/baza_znanja/Stranice/OsobniOdbitak, (02.02.2015)

4.4. Prirez

Prirez je dodatni porez koji se plaća povrh poreza na dohodak.⁴⁴ Njegova je osnovica porez na dohodak, a visinu prireza određuje općina ili grad u kojem porezni obveznik živi.

Ovisno o području na kojemu se nalazi općina/grad poreznog obveznika, postoje četiri načina raspodjele prihoda od poreza na dohodak:

1. uobičajena (standardna) raspodjela,
2. raspodjela u Gradu Zagrebu,
3. raspodjela na područjima posebne državne skrbi (PPDS) i na brdsko-planinskim područjima (BP),
4. posebna raspodjela na otocima, koji su sklopili sporazum o financiranju kapitalnih projekata od interesa za razvoj otoka

Prihodi od prireza pripadaju isključivo općini ili gradu poreznog obveznika. Što je veća visina prireza koji općina ili grad propišu, više će prihoda od prireza prikupiti. Utvrđivanje i naplatu poreza i prireza na dohodak obavlja Porezna uprava, kojoj općine, gradovi i županije plaćaju 1% prikupljenih prihoda.

Gradovi karlovačke županije imaju sljedeće stope prireza na dohodak; Karlovac- 14%, Duga Resa i Ogulin 10% te Slunj 5%.

4.5. Stope poreza na dohodak

Porez na dohodak fizičkih osoba karakteriziraju progresivne porezne stope. Temeljno opravdanje primjene progresivnih poreznih stopa je postizanje okomite pravednosti, odnosno postizanje povećanog poreznog opterećenja i u apsolutnom i u relativnom iznosu fizičkih osoba koje, u odnosu na druge, imaju veći dohodak. Sredstva prikupljena progresivnim oporezivanjem imućnijeg dijela stanovništva i prikupljena u proračun stvaraju osnovu za raspodjelu siromašnijima putem izravnih subvencija iz proračuna.⁴⁵ Sljedećim tabelarnim prikazima bit će prikazane stope poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj u prethodne četiri godine, te stope koje su aktualne, a u primjeni su od 01.01.2015.godine.

⁴⁴ Institut za javne financije, www.ijf.hr, (15.04.2015.)

⁴⁵ Jurković, P.: Javne financije, Masmedia, Zagreb, 2002, str.310

Tablica 1. Stope poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj- 2010.g.

stopa poreza	stopa poreza do 01.srpnja 2010.g.	stopa poreza	stopa poreza od 01.srpnja 2010.g.
	mjesečna porezna osnovica		mjesečna porezna osnovica
15%	do 3.600kn	12%	do 3.600kn
25%	3.601-9.000kn	25%	3.601-10.800kn
35%	9.000-25.200kn	40%	iznad 10.800kn
45%	iznad 25.200kn	-	-

Izvor: Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine, 15/06, 18/10., 04.02.2015., vlastita obrada podataka

Tablicom 1 prikazane su stope poreza na dohodak do 01.srpnja 2010. godine, te promjena istih od 01. srpnja 2010. godine. Naime od srpnja 2010. godine više se ne primjenjuje stopa poreza od 45%, a i stope poreza su u odnosu na razdoblje do 01.srpnja mijenjane što je vidljivo iz tablice.

Tablica 2. Stope poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj- 2011.g.

stopa poreza	stopa poreza u 2011.g.
	mjesečna porezna osnovica
12%	do 3.600kn
25%	3.601-7.200kn
40%	7.201-10.800kn

Izvor: Osobni odbitak, www.rrif.hr, (05.02.2015.), vlastita obrada podataka

Tablicom 2 su prikazane su stope poreza na dohodak koje su se primjenjivale 2011. godine. Iz tablice je vidljivo kako je došlo do promijene stopa poreza, ali i poreznih osnovica u odnosu na 2010.godinu.

Tablica 3. Stope poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj- 2012. i 2013.g.

stopa poreza	stopa poreza u 2012.g. i 2013.g.
	mjesečna porezna osnovica
12%	do 2.200kn
25%	2.201-6.600kn
40%	6.601-8.800kn

Izvor: Osobni odbitak, www.rrif.hr, (05.02.2015.), vlastita obrada podataka

Tablicom 3 su prikazane su stope poreza na dohodak koje su se primjenjivale 2012. i 2013. godine. Iz tablice je vidljivo kako je došlo do promijene poreznih osnovica u odnosu na prethodno razdoblje koje je prikazano tablicom br. 2. U 2012.g. tj. 29.02.2012.g. došlo je i do promjena osobnog odbitka s 1.800 kn na 2.200 kn.

Tablica 4. Stope poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj- 2014.g.

stopa poreza	stopa poreza u 2014.g.
	mjesečna porezna osnovica
12%	do 2.200kn
25%	2.201-8.800kn
40%	iznad 8.800kn

Izvor: Osobni odbitak, www.rrif.hr, (05.02.2015.), vlastita obrada podataka

Tablicom 4 su prikazane su stope poreza na dohodak koje su se primjenjivale 2014. godine. Naime stope poreza ostaju nepromijenjene u odnosu na prethodno razdoblje, dolazi do promijene mjesečne porezne osnovice kod porezne stope od 25% sa 6.600kn na 8.800kn što je vidljivo iz tablica za oba razdoblja. Osobni odbitak za 2014.godinu iznosi 2.200 kn.

Tablica 5. Stope poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj- 2015.g.

stopa poreza	stopa poreza od 01.01. 2015.g.
	mjesečna porezna osnovica
12%	do 2.200kn
25%	2.201-13.200kn
40%	iznad 13.200kn

Izvor: Osobni odbitak, www.rrif.hr, (05.02.2015.), vlastita obrada podataka

Tablicom 5 su prikazane su stope poreza na dohodak koje su u primjeni od 01. siječnja 2015. godine. Naime stope poreza ostaju nepromijenjene u odnosu na prethodna razdoblja, no ono što je karakteristično jest drastična promijena mjesečne porezne osnovice koja se mijena kod stopa poreza od 25% i 40% i to s iznosa porezne osnovice 8.800kn na 13.200kn, odnosno iznad 13.200 ukoliko se uzmu u promatranje samo zadnje dvije promijene koje su vidljive u tablicama br. 4 i br.5. Osobni odbitak u 2015.g. je 2.600 kn.

Iz prethodno prikazanih tablica za vremenski period od 2012. godine do 2015. godine je vidljivo kako Porezni sustav Republike Hrvatske poštuje preporuku Svjetske banke, naime ona u svojim preporukama smatra kako se dobar porez na dohodak zasniva na malom broju poreznih razreda (ne više od tri), što je upravo iz danih primjera vidljivo. Dakle prikazana su tri porezna razreda sa stopama poreza od 12%, 25% i 40%. Za promatrano razdoblje uz porezne stope od 12% iznos mjesečne porezne osnovice je 2.200 kn, do promjena dolazi kod stope poreza od 25%, naime mijenja se širina granica i to u 2012.g. i 2013.g. iznosi 2.201-6.600 kn. Potom 2014. g. 2.201- 8.800 kn, a 2015. g. 2.201- 13.200 kn. Dakle krajnje granice iz promatranog razdoblja kod porezne stope od 25% povećavale su sa 6.600 kn na 8.800 kn te potom na 13.200kn. Kod stope poreza na dohodak od 40% povećale su se granice od koje će se ona primjenjivati što je vidljivo iz prethodno prikazanih tablica.

4.6. Obračun plaće radnika samca u periodu od 2012.g.-2015.g.

Plaća koju je poslodavac obvezan isplatiti radniku za izvršeni rad, određena je Zakonom o radu, kolektivnim ugovorima te ugovorima o radu i pravilnicima o radu.⁴⁶ Obračun plaće vrši se sukladno odredbama Zakona o porezu na dohodak, Pravilniku o porezu na dohodak, Zakonu o doprinosima, a obveznici poreza na dohodak koji imaju prebivalište ili uobičajeno boravište na području općine/grada koji su propisali obvezu plaćanja prireza, plaćaju i prirez porezu na dohodak. Grad Karlovac povećao je prirez porezu na dohodak kako bi ublažio smanjenje prihoda koje im je donijela mini porezna reforma Vlade RH, a koja je stupila na snagu s početkom 2015. godine.

U nastavku je naveden model kojim će biti prikazani primjeri izračuna plaća radnika za 2012.g., 2014.g. i 2015.g. Primjeri obračuna plaća su informativnog karaktera, a kroz njihovu obradu su vidljive promjene stope poreza za promatrano razdoblje te promjena prireza poreza na dohodak. Naime poslodavac isplaćuje plaću radniku s prebivalištem u Karlovcu i gdje stopa prireza porezu na dohodak iznosi 12% za 2012.g. i 2014.g., a u 2015.g. stopa prireza se mijenja na 14%. Utvrđeni bruto iznos plaće je 7.000,00 kuna. Radnik nema djece niti uzdržanih članova obitelji te koristi samo vlastiti osobni odbitak, a osiguran je u I. i II. stupu mirovinskog osiguranja. Promijene koje su karakteristične za rad prate se kroz tablice 6, 7 i 8, pod rednim brojevima 4-9 za sve tri prikazane godine. Kroz sve tri prikazane godine, u tablicama ćemo pratiti stopu poreza od 25% i na koncu iznijeti zaključak koliko se oporezivao dohodak u pojedinom promatranom razdoblju.

⁴⁶ Obračun plaće, Portal IUS- INFO, www.iusinfo.hr, (15.04.2015.)

Tablica 6. Obračun plaće radnika u 2012.g. gdje je osobni odbitak 1.800 kn.

Redni broj	Opis	Svota (kn)
1.	Bruto plaća	7.000,00
2.	Mirovinsko I. Stup- 15%	1.050,00
3.	Mirovinsko II. Stup- 5%	350,00
4.	Dohodak	5.600,00
5.	Osobni odbitak	1.800,00
6.	Porezna osnovica (4-5)	3.800,00
7.	Porez po stopi 12%	432,00
8.	<u>Porez po stopi 25%</u>	<u>50,00</u>
9.	Porez po stopi 40%	0,0
10.	Ukupna porezna obveza (7+8+9)	482,00
11.	Priraz porezu na dohodak (10*12%)	57,84
12.	Ukupno porez i priraz (10+11)	539,84
13.	Neto plaća isplaćena radniku (4-12)	5.060,16
14.	Doprinosi za zdravstveno osiguranje (1*15%)	1.050,00
15.	Doprinosi za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu (1*0,50%)	35,00
16.	Doprinosi za zapošljavanje (1*1,70%)	119,00
17.	Ukupni trošak plaće (1+14+15+16)	8.204,00

Izvor: vlastita izrada i obrada podataka na temelju zadanih parametara

Iz tablice 6 je vidljiv obračun plaće radnika u 2012.g. gdje osobni odbitak iznosi 1.800 kn. Također iz tablice 6 je vidljivo je kako se većina porezne osnovice oporezuje po stopi poreza od 12% i iznosi 432 kn, a po stopi poreza od 25% oporezuje se ostatak porezne osnovice i on u prikazanom primjeru iznosi 50 kn. Priraz poreza na dohodak u 2012. g. za grad Karlovac je bio 12%, a na prikazanom primjeru plaće za njega se izdvaja 57,84 kn. Taj iznos pripada isključivo gradu Karlovcu. Neto plaća koja je isplaćena radniku za 2012.g. iznosi 5.060,16 kn.

Tablica 7. Obračun plaće radnika u 2014.g. gdje je osobni odbitak 2.200 kn.

Redni broj	Opis	Svota (kn)
1.	Bruto plaća	7.000,00
2.	Mirovinsko I. Stup- 15%	1.050,00
3.	Mirovinsko II. Stup- 5%	350,00
4.	Dohodak	5.600,00
5.	Osobni odbitak	2.200,00
6.	Porezna osnovica (4-5)	3.400,00
7.	Porez po stopi 12%	264,00
8.	<u>Porez po stopi 25%</u>	<u>300,00</u>
9.	Porez po stopi 40%	0,0
10.	Ukupna porezna obveza (7+8+9)	564,00
11.	Prerez porezu na dohodak (10*12%)	67,68
12.	Ukupno porez i prerez (10+11)	631,68
13.	Neto plaća isplaćena radniku (4-12)	4.968,32
14.	Doprinosi za zdravstveno osiguranje (1*15%)	1.050,00
15.	Doprinosi za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu (1*0,50%)	35,00
16.	Doprinosi za zapošljavanje (1*1,70%)	119,00
17.	Ukupni trošak plaće (1+14+15+16)	8.204,00

Izvor: vlastita izrada i obrada podataka na temelju zadanih parametara

Iz tablice 7 je vidljiv obračun plaće radnika u 2014.g. gdje osobni odbitak iznosi 2.200 kn. Tablicom 7 je vidljivo je kako se porezna osnovica oporezuje po stopi poreza od 12% i iznosi 264 kn, dok se po stopi poreza od 25% oporezuje se ostatak porezne osnovice i on u prikazanom primjeru iznosi 300 kn. Prerez poreza na dohodak u 2014. g. za grad Karlovac je bio 12%, a na prikazanom primjeru plaće za njega se izdvaja 67,68 kn. Taj iznos pripada isključivo gradu Karlovcu. Jasno je vidljivo povećanje koje se ostvarilo oporezivanjem porezne osnovice uz stopu poreza od 25%, iznosi 300 kn, a u prethodnom razdoblju je iznosilo 50 kn, no treba uzeti u obzir povećanje osobnog odbitka u odnosu na prethodno razdoblje sa 1.800 kn na 2.200 kn. Neto plaća koja je isplaćena radniku za 2014.g. iznosi

4.968,32 kn. Plaća radnika se u odnosu na prethodno promatrano razdoblje smanjuje za oko cca 2%, upravo jer se veći dio porezne osnovice oporezuje po stopi od 25%.

Tablica 8. Obračun plaće radnika u 2015.g. gdje je osobni odbitak 2.600 kn.

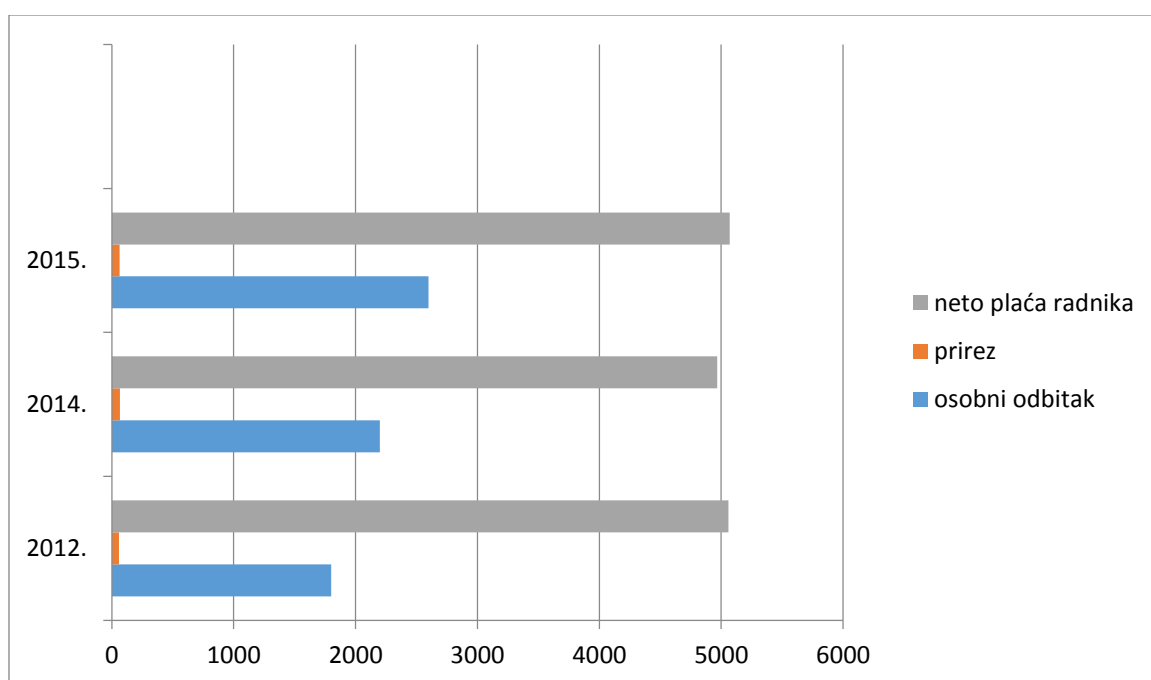
Redni broj	Opis	Svota (kn)
1.	Bruto plaća	7.000,00
2.	Mirovinsko I. Stup- 15%	1.050,00
3.	Mirovinsko II. Stup- 5%	350,00
4.	Dohodak	5.600,00
5.	Osobni odbitak	2.600,00
6.	Porezna osnovica (4-5)	3.000,00
7.	Porez po stopi 12%	264,00
8.	<u>Porez po stopi 25%</u>	<u>200,00</u>
9.	Porez po stopi 40%	0,0
10.	Ukupna porezna obveza (7+8+9)	464,00
11.	Prirez porezu na dohodak (10*14%)	64,96
12.	Ukupno porez i prirez (10+11)	528,96
13.	Neto plaća isplaćena radniku (4-12)	5.071,04
14.	Doprinosi za zdravstveno osiguranje (1*15%)	1.050,00
15.	Doprinosi za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu (1*0,50%)	35,00
16.	Doprinosi za zapošljavanje (1*1,70%)	119,00
17.	Ukupni trošak plaće (1+14+15+16)	8.204,00

Izvor: vlastita izrada i obrada podataka na temelju zadanih parametara

Iz tablice 8 je vidljiv obračun plaće radnika u 2015.g. gdje osobni odbitak iznosi 2.600 kn. Tablicom 8 je vidljivo je kako se porezna osnovica oporezuje po stopi poreza od 12% i iznosi 264 kn, dok se po stopi poreza od 25% oporezuje se ostatak porezne osnovice i on u prikazanom primjeru iznosi 200 kn. Naime prirez za grad Karlovac se mijenja s 12% na 14%., a na prikazanom primjeru plaće radnika za njega se izdvaja 64,96 kn. Taj iznos pripada

isključivo gradu Karlovcu. Jasno je vidljivo smanjenje koje se ostvarilo oporezivanjem porezne osnovice uz stopu poreza od 25%, iznosi 200 kn, a u prethodnom razdoblju je iznosila 300 kn, no treba uzeti u obzir povećanje osobnog odbitka u odnosu na prethodno razdoblje sa 2.200 kn na 2.600 kn. Neto plaća koja je isplaćena radniku za 2015.g. iznosi 5.071,04 kn. U odnosu na prethodno promatrano razdoblje, na 2014. g. plaća radnika povećana je za oko cca 2%, odnosno 104 kn.

Grafikon 1. Prikaz neto plaće radnika, prireza i osobnog odbitka za vremenski period 2012.g. – 2015.g.

Izvor: vlastita izrada i obrada podataka na temelju zadanih parametara iz tablica

Grafikonom 1. dan je prikaz neto plaće radnika, prireza i osobnog odbitka za vremenski period 2012.g. – 2015.g. Naime prikazano je kako je osobni odbitak rastao s 1.800 kn, na 2.200 kn, a potom 2.600 kn. Iznos neto plaće zaposlenika koji bilježi blagi pad u 2014. godine te iznosi prireza na porez dohotka koji je u odnosu na promatrano razdoblje upravo najveći u 2014. godini.

Zadnjom izmjenom Zakona o porezu na dohodak došlo je do promjene osnovnog osobnog odbitka s 2.200 na 2.600 kuna. Ovom izmjenom Zakona o porezu na dohodak povećao se neoporezivi dio plaće tj. osobni odbitak, što znači da je osnovica za porez manja i da je po novom izračunu za istu plaću obračunat manji porez.

Kod osoba koje ostvaruju veću bruto plaću, zbog malog poreznog razreda kojim je bila oporeziva porezna osnovica po stopi od 25%, veliki dio porezne osnovice je podlijegao plaćanju poreza po stopi od 40% što im je, naravno, značajno umanjivalo neto plaću. Osobama s nižim plaćama, pogotovo ako uzdržavaju djecu ili uže članove uže obitelji za koje koriste pripadajuće osobne odbitke, navedena izmjena poreznih razreda nije uopće dovela do povećanja neto plaće, odnosno povećanje je vrlo malo.

4.7. Evidencije za dohodak od nesamostalnog rada

Pravilnikom o porezu na dohodak propisani su obrasci na kojima isplatitelji dohotka od nesamostalnog rada izvještavaju Poreznu upravu o isplaćenim iznosima tih dohodaka te o dospjelim i uplaćenim svotama doprinosa i poreza na dohodak.

Evidencija i izvještavanje u svezi dohotka od nesamostalnog rada osigurava se sljedećim Obrascima:⁴⁷

- Obrazac PK – Porezna kartica,
- Obrazac DNR – Evidencija o dohotku od nesamostalnog rada,
- Obrazac IP – Izvješće o plaći, mirovini, doprinosima, porezu i prirezu,
- Obrazac ID – Izvješće o primicima od nesamostalnog rada (plaći i mirovini), porezu na dohodak, prirezu i doprinosima za obvezna osiguranja,
- Obrazac R-Sm – Specifikacija po osiguranicima o obračunanim doprinosima za obvezna osiguranja.

PK- Porezna kartica je isprava na kojoj su iskazani podaci poreznog obveznika na temelju kojih se priznaje i utvrđuje osobni odbitak zaposleniku koji ostvaruje primitke od kojih se priznaje i utvrđuje dohodak od nesamostalnog rada. Radnik, umirovljenik i osoba koja ostvaruje plaću može imati samo jedan obrazac PK.

Poreznu karticu besplatno izdaje Porezna uprava poreznim obveznicima koji ostvaruju dohodak od nesamostalnog rada. Poslodavac i isplatitelj dohotka od nesamostalnog rada obvezni su čuvati obrazac PK i na temelju tih podataka iz obrasca obračunavati osobni odbitak te obračunani porez uplaćivati prema mjestu prebivališta ili boravišta koje je upisano u poreznu karticu. Obrazac je poslodavac dužan vratiti radniku kod raskida radnog odnos.

⁴⁷ Evidencije za dohodak, www.porezna-uprava.hr, 16.02.2015

Obrazac DNR- Evidenciju o dohotku od nesamostalnog rada. Za svaku kalendarsku godinu poslodavac je dužan voditi za svakog radnika obrazac DNR, odnosno evidenciju o dohotku od nesamostalnog rada. U navedeni obrazac kronološkim se slijedom unose podaci o svim isplata plaća i obustavljenim i uplaćenim doprinosima za obvezna osiguranja iz plaće, premijama životnog osiguranja s obilježjem štednje, premijama dopunskog i dodatnog zdravstvenog osiguranja i dobrovoljnog mirovinskog osiguranja te porezu i prirezu poreza na dohodak. Ako se primici isplaćuju višekratno tijekom mjeseca u ovaj obrazac se unosi svaka isplata zasebno, a na kraju mjeseca upisani se iznosi moraju zbrojiti radi unosa mjesečnog podatka u obrazac IP. Ovaj obrazac nisu dužni voditi poslodavci koji u svojim knjigovodstvenim evidencijama osiguravaju sve propisane podatke.

Obrazac IP- izvješće o plaći, mirovini, doprinosima, porezu na dohodak i prirezu poreza na dohodak. Obrazac IP je evidencija u koju se kronološkim slijedom unose podaci o mjesečnim iznosima isplaćenih primitaka po osnovi nesamostalnog rada, uplaćenih doprinosa za mirovinsko osiguranje iz plaće te uplaćenog predujma poreza i prireza za svakog radnika i osobu koja ostvaruje takve primitke tijekom kalendarske godine. Izvješće popunjavaju poslodavci i isplatalji plaće i mirovine na temelju podataka iz obrasca DNR ili analitičke evidencije plaća, a najkasnije do 31. siječnja tekuće godine za prethodnu godinu, a dostavljaju ga Poreznoj upravi i radnicima radi eventualnog sastavljanja i predaje godišnje porezne prijave.

Obrazac ID- sadrži podatke za sve osobe koje su tijekom izvještajnog mjeseca ostvarile primitke po osnovi nesamostalnog rada kao i sve osiguranike za koje je obveznik obračunao doprinose koji su dospjeli na naplatu unutar izvještajnog razdoblja. Izvješće se podnosi ispostavi Porezne uprave prema sjedištu podnositelja, najkasnije do 15. u mjesecu za prethodni mjesec.

Obrazac R-Sm- služi za prikupljanje podataka koji se odnose na doprinose za mirovinsko osiguranje. Podatke sa obrasca R-Sm obvezan je prikupljati i obrađivati Središnji registar osiguranika (REGOS). Obveznici podnošenja ovog izvještaja su sve pravne i fizičke osobe koje su obveznici obračunavanja odnosno izvještavanja o obveznim doprinosima, a rok za njegovo dostavljanje je istodobno s plaćanjem doprinosa za mirovinsko osiguranje.

4.8. Obveze poslodavaca i isplatitelja primitaka

Poslodavac i isplatitelj primitka (plaće) i mirovine odnosno sam porezni obveznik, obvezan je obračunati, obustaviti i na propisani uplatni račun uplatiti predujam poreza na dohodak od nesamostalnog rada. O navedenom se dostavlja mjesečno izvješće Obrazac ID.

Poslodavci i isplatitelji plaće i mirovine obvezni su voditi Evidenciju o dohotku od nesamostalnog rada Obrazac DNR za svakog radnika i osobu koja ostvaruje primitke. U Evidenciju o dohotku od nesamostalnog rada unose se sve činjenice bitne za obračun i uplatu poreza na dohodak od primitaka po osnovi nesamostalnog rada.

Poslodavci i isplatitelji plaće i mirovine obvezni su voditi i popunjavati te dostavljati Izvješće o plaći, mirovini, doprinosima, porezu na dohodak i prirezu porezu na dohodak – Obrazac IP. Poslodavac i isplatitelj primitka (plaće) i mirovine je obvezan pri idućim isplatama vratiti radniku, umirovljeniku i osobi koja ostvaruje primitke od nesamostalnog rada obustavljeni i uplaćeni porez ili je obvezan manje plaćeni porez na dohodak naknadno obustaviti od primitaka po osnovi nesamostalnog rada i uplatiti, a u sljedećim slučajevima:⁴⁸

- ❖ ako mu radnik, umirovljenik i osoba koja ostvaruje primitke (plaću) iz članka 14. Zakona predoči poreznu karticu (Obrazac PK) s promjenama faktora osobnog odbitka ili promjenama adrese prebivališta ili uobičajenog boravišta koje nisu bile poznate u trenutku prijašnjih isplata
- ❖ ako utvrdi da porez nije obračunavao na Zakonom i ovim Pravilnikom propisani način.

⁴⁸ Evidencije za dohodak, www.porezna-uprava.hr, (16.02.2015)

4.9. Obveze poreznih obveznika

Kao i poslodavci tako i porezni obveznici imaju određene obveze, a to je obvezno podnošenje godišnje porezne prijave. Porez na dohodak utvrđuje se konačno na temelju godišnje porezne prijave koju je porezni obveznik dužan podnijeti ispostavi Porezne uprave nadležnoj prema svome prebivalištu ili uobičajenom boravištu. Nerezidenti podnose godišnju poreznu prijavu ispostavi područnog ureda Porezne uprave koja je mjesno nadležna prema sjedištu isplatitelja primitaka ili većeg dijela njegove imovine odnosno prema mjestu u kojem je pretežno obavljao djelatnost ili mjestu u kojemu su se koristila imovinska prava od kojih je ostvario dohodak. Godišnja porezna prijava propisanog oblika i sadržaja, podnosi se do kraja veljače tekuće godine za prethodnu godinu. Rezidenti podnose godišnju poreznu prijavu za dohodak ostvaren u tuzemstvu i inozemstvu, a nerezidenti samo za dohodak ostvaren u tuzemstvu.

Godišnju poreznu prijavu obvezno podnosi porezni obveznik ako u poreznom razdoblju ostvari:⁴⁹

1. dohodak od nesamostalnog rada kod dva ili više poslodavaca, isplatitelja plaće i/ili mirovine istodobno,
2. dohodak od samostalne djelatnosti i djelatnosti po osnovi kojih se dohodak utvrđuje i oporezuje na način propisan za samostalne djelatnosti,
3. dohodak koji rezident ostvari izravno iz inozemstva pri čemu predujmovi poreza na dohodak od tog dohotka nisu u tuzemstvu plaćeni i/ili su u tuzemstvu plaćeni u iznosu manjem od iznosa koji bi se obračunao prema odredbama Zakona,
4. dohodak za koji je Porezna uprava zatražila da porezni obveznik naknadno plati porez na dohodak, koji je, prema odredbama Zakona, bio obvezan platiti,
5. dohodak ako poslodavac, isplatitelj primitka ili sam porezni obveznik nije obračunao, obustavio i uplatio predujam poreza na dohodak i prirez porezu na dohodak na način propisan Zakonom.

⁴⁹ Obveze poreznih obveznika, Portal IUS- INFO, www.iusinfo.hr, (15.04.2015.)

5. ZAKLJUČAK

Porez na dohodak je relativno novi porezni oblik, no bez obzira na to danas predstavlja jedan od najznačajnijih poreznih oblika svakog suvremenog poreznog sustava. Njegova važnost očituje se u velikoj financijskoj izdašnosti, ali i u njegovoj upotrebi kao elastičnog i vrlo djelotvornog instrumenta ekonomske i fiskalne politike.

Intenziviranjem procesa globalizacije, kao i integracijskih procesa, sve više raste važnost poreznih činitelja. Oni su bitni, kako za donošenje investicijskih i lokacijskih odluka, tako i kao kriteriji i standardi demokratskog društva.

Zakonom o porezu na dohodak i Pravilnikom o porezu na dohodak u Hrvatskoj je regulirano utvrđivanje, obračunavanje i plaćanje poreza na dohodak. Što se tiče modela oporezivanja dohotka Hrvatska primjenjuje jedinstveni sintetičko-germanski tip oporezivanja dohotka s osnovicom koja predstavlja zbroj svih prihoda ostvarenih tijekom jednog poreznog razdoblja. U Hrvatskoj se oporezuje šest izvora dohotka, a to su nesamostalni rad, samostalna djelatnost, imovina i imovinska prava, kapital, osiguranje i drugi dohoci.

Porez na dohodak u Hrvatskoj gotovo se u potpunosti oslanja na oporezivanje dohotka od nesamostalnog rada. Sustavi oporezivanja dohotka konstantno su izloženi određenim reformama, i upravo te stalne izmjene su njihova najznačajnija karakteristika. Može se reći da je porezna reforma konstantan proces. Razlog složenosti poreza na dohodak leži u činjenici da mu je, pored ostvarenja fiskalnog cilja, povjereno i ostvarivanje brojnih drugih ciljeva, prije svega, ciljeva socijalne naravi.

Socijalno obilježje poreza na dohodak na jasan način dolazi do izražaja uvažavanjem osobnih obilježja poreznog obveznika i prihvaćanjem osobnog odbitka kao neoporezivog dijela dohotka koji služi podmirivanju osobnih životnih potreba, koje rastu usporedno s porastom standarda građana. Poreznom se obvezniku osobni neoporezivi iznos nadalje povećava kako raste broj osoba koje on uzdržava, što jasno govori u prilog socijalne naravi oporezivanja dohotka. Povrh toga, socijalna crta poreza na dohodak izražava se i oporezivanjem razmjerno gospodarskoj snazi.

Povijest oporezivanja uči na da porezne stope trebaju biti umjeren, da svi moramo biti jednaki pred porezima, da oporezivanje treba nadzirati, ali umjereno i napokon kako treba postojati sustav nagrada i kazni za porezne prekršitelje. Ključ umjerenog oporezivanja leži u zakonodavstvu, koje ne trebaju kreirati porezni stručnjaci, nego nove energične snage koje neće znati razloge zašto se nešto ne bi moglo učiniti. Jer kada država previše oporezuje, događaju se tri loše stvari: pobuna, emigracija i porezna utaja.

Zadnjom izmjenom Zakona o porezu na dohodak došlo je do promjene osnovnog osobnog odbitka s 2.200 na 2.600 kuna. Ovom izmjenom Zakona o porezu na dohodak povećao se neoporezivi dio plaće tj. osobni odbitak, što znači da je osnovica za porez manja i da je po novom izračunu za istu plaću obračunat manji porez.

Kod osoba koje ostvaruju veću bruto plaću, zbog malog poreznog razreda kojim je bila oporeziva porezna osnovica po stopi od 25%, veliki dio porezne osnovice je podlijegao plaćanju poreza po stopi od 40% što im je, naravno, značajno umanjivalo neto plaću. Osobama s nižim plaćama, pogotovo ako uzdržavaju djecu ili uže članove uže obitelji za koje koriste pripadajuće osobne odbitke, navedena izmjena poreznih razreda nije uopće dovela do značajnijeg povećanja neto plaće, odnosno povećanje je vrlo malo.

LITERATURA

Stručne knjige:

1. Arbutina, H.: Određivanje osobnog i predmetnog obuhvata porezne obveze pri oporezivanju dohotka i dobiti, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, br.1-2, Zagreb 1997
2. Bratić, V., Urban, I.:Porezni izdaci u Hrvatskoj, Financijska teorija i praksa, Institut za javne financije, Zagreb, 2006,
3. Jelčić, Ba: Javne financije, RRiFPlus, Zagreb, 2001
4. Jelčić. B.: Porezi;Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011
5. Jelčić, B. Javne financije, Informator, Zagreb, 2000
6. Jurković, P: Javne financije, Masmedia, Zagreb, 2002.
7. Petersen, H-G.: Finanzwissenschaft I., Kohlhammer, Stuttgart i dr. 1988
8. Seftić, N., Čolaković, E., Parać, B., Blažević, B., Milohnić, I.: Financije za poduzetnike i menadžere nefinancijske, M.E.P. Consulting, Rijeka- Zagreb, 2003
9. Spajić,F.: Porezni sustav u Hrvatskoj, Pula, 2000. godina, Simpozij računovođa i financijskih djelatnika, HZRIFD, Zagreb,2000.

Zakoni:

1. Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine' br. 177/04, 73/08, 80/10, 114/11, 22/12, 144/12, Odluka USRH - 120/13,125/13, 148/13, Odluka USRH - 83/14), 2013. godine.
2. UPUTA Ministarstva financija - Središnjeg ureda Porezne uprave o sastavljanju i podnošenju godišnje porezne prijave obveznika poreza na dohodak i obračunavanje godišnjeg poreza na dohodak za 2013. godinu, veljača 2014. godine.

Ostali izvori:

1. Zakon o porezu na dohodak, www.zakon.hr, pročišćeni tekst zakona, Narodne novine 177/04, 73/0/, 57/06,80/10
2. Porezna uprava, www.porezna-uprava.hr/baza_znanja/Stranice/OsobniOdbitak
3. Obračun plaće, Portal IUS- INFO, www.iusinfo.hr
4. Ministarstvo financija, www.hr-porezna-uprava.net
5. Porezni obveznik, www.porezniobveznik.net

POPIS TABLICA I SHEMA

Shema 1. Shema 1.Način izračunavanja obveze poreza na dohodak	26
Tablica 1. Stope poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj- 2010.g.....	29
Tablica 2. Stope poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj- 2011.g.....	29
Tablica 3. Stope poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj- 2012. i 2013.g.....	30
Tablica 4. Stope poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj- 2014.g.....	30
Tablica 5. Stope poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj- 2015.g.....	31
Tablica 6. Obračun plaće radnika u 2012.g. gdje je osobni odbitak 1.800,00kn.....	33
Tablica 7. Obračun plaće radnika u 2014.g. gdje je osobni odbitak 2.200,00kn.....	34
Tablica 8. Obračun plaće radnika u 2015.g. gdje je osobni odbitak 2.600,00kn.....	35
Grafikon 1. Prikaz neto plaće radnika, prireza i osobnog odbitka za vremenski period od 2012. godine do 2015. godine.....	36

